

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง:
กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านหนองบัว หมู่ 8 ตำบลบ้านโพธิ์
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา



นางสาวมณีรัตน์ โฆษวัฒน์กุล

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์ ความร่วมมือและการสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณ ผู้ใหญ่บ้านหนองบัวและครอบครัวที่เอื้อเฟื้อสถานที่จัดการประชุมและประสานงานกับชาวบ้าน ประธานกองทุนหมู่บ้านและคณะกรรมการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณชนาภรณ์ ม่วงณรงค์ เจริญญิกกองทุน ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านหนองบัว ไมตรีจิตจากชาวบ้านหนองบัวทุกท่านที่มอบน้ำใจและข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่กรุณาถ่ายทอดความรู้ทางด้านวิชาการ และบุคคลสำคัญที่ต้องขอเอ่ยนามอีกสองท่านคือ อาจารย์ ดร. พัฒนา กิติอาษา และอาจารย์สุริยา สมุทรคุปต์ ซึ่งทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำตำบลบ้านโพธิ์ ได้ให้คำปรึกษาแนะนำในการเรียน และการปฏิบัติหน้าที่ในชุมชน ตลอดจนความช่วยเหลือในทุกๆ ด้าน

ขอขอบคุณเพื่อนบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านตำบลบ้านโพธิ์ทั้ง 8 ท่าน ที่ร่วมมือร่วมใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยดีตลอดมา

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่รับจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมิน โครงการ

มณีนันท์ โฆษวัฒน์กุล

ผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

บทคัดย่อ

มณีนรรัตน์ โขมวัฒน์กุล : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา
 กองทุนหมู่บ้านหนองบัว หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง
 จังหวัดนครราชสีมา
 อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.พัฒนา กิตติอาษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและ
 ชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านหนองบัว หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัด
 นครราชสีมา ซึ่งได้เก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึง วันที่ 31 สิงหาคม 2545 รวมระยะเวลา
 7 เดือน ผู้วิจัยได้นำระเบียบการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูล การค้นคว้าข้อมูล
 เอกสารที่เกี่ยวข้อง นำกรอบแนวคิดทฤษฎีแบบ "CIPP Model" มาใช้ในการประเมินและวิเคราะห์
 ข้อมูลในการจัดทำสารนิพนธ์ ซึ่งผลวิจัยพบว่า การดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองบัวมีประ
 สติภาพในการบริหารจัดการ มีประโยชน์ก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ ชาวบ้านมีรายได้เพิ่ม
 มากขึ้น มีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังช่วยให้ชาวบ้านที่ยากจนขาดโอกาสและเงินทุน
 ในการประกอบอาชีพ ได้มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตามชาวบ้านยังต้องการความรู้และ
 การแนะนำเทคนิควิธีการประกอบอาชีพจากผู้เชี่ยวชาญ การสนับสนุนด้านการจัดหาตลาด และการ
 สานต่อนโยบายของทางราชการ ผู้วิจัยเสนอว่า ควรจะมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน
 กองทุนหมู่บ้านหนองบัวอย่างต่อเนื่องต่อไป เพื่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านจะได้มีประสิทธิภาพ
 และยั่งยืนตลอดไป

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

ดร. น

(อาจารย์ ดร. พัฒนา กิติอาษา)

กรรมการสอบ

สุริยา สมุทคุปต์

(อาจารย์สุริยา สมุทคุปต์)

เทพทวิ โชควิณ

(อาจารย์เทพทวิ โชควิณ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

รศ. ทรงพร ทาเจริญศักดิ์

(รศ. ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ เดือน พ.ศ.
- 3 ต.ค. 2545

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
หน้าอำนวยการ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 : บทนำ	
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์การประเมิน โครงการ	2
กรอบความคิดทางทฤษฎี	3
วิธีดำเนินการ	5
ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
บทที่ 2 : การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง	
เอกสารที่เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านของทางราชการ	9
เอกสารที่ทางกองทุนหมู่บ้านหนองบัว จัดทำขึ้น โดยเฉพาะ	10
บทความและข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับกองทุนที่นำเสนอ โดยสื่อมวลชน	11
บทที่ 3 : วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
รูปแบบการประเมินโครงการ	14
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	15
ตัวแปรและตัวชี้วัด	17
เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	21
วิธีการเก็บข้อมูล	21
การวิเคราะห์ข้อมูล	22
บทที่ 4 : ผลการติดตาม การประเมินโครงการ	
ผลการประเมินบริบทชุมชน (หน่วยระบบ C)	23
ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม (หน่วยระบบ A)	29
ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม (หน่วยระบบ B)	31
สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	38

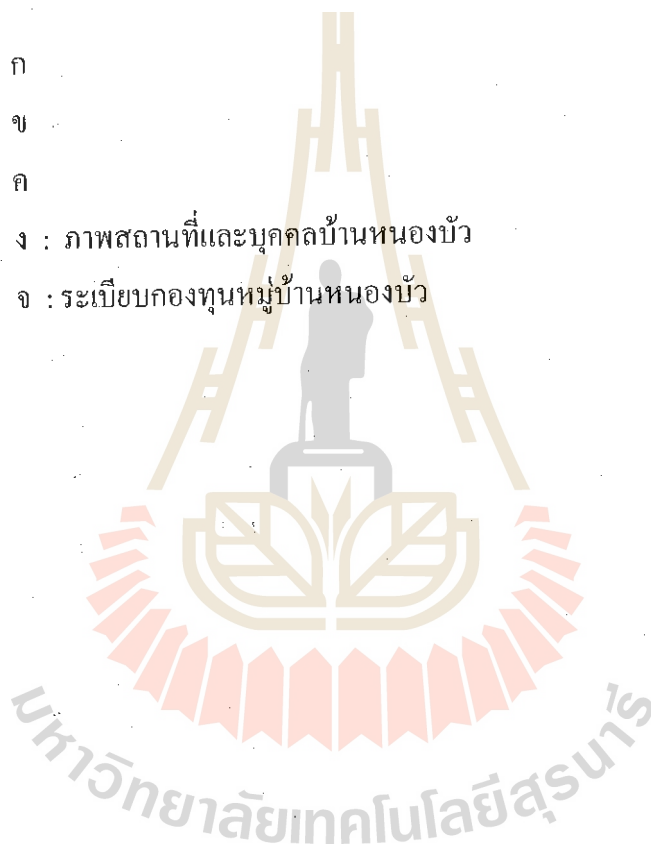
บทที่ 5 : สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการประเมิน	41
อภิปรายผล	42
ความคิดเห็นของชาวบ้านต่อกองทุน	42
ข้อเสนอแนะ	43
สรุปสถานการณ์กองทุนหมู่บ้านหนองบัว	44

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก	47
ภาคผนวก ข	48
ภาคผนวก ค	49
ภาคผนวก ง : ภาพสถานที่และบุคคลบ้านหนองบัว	50
ภาคผนวก จ : ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองบัว	58



สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 3.1	การจำแนกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตามเพศ	17
ตารางที่ 4.1	โครงสร้างประชากรหมู่บ้านหนองบัว พ.ศ. 2544	28
ตารางที่ 4.2	ตัวชี้วัดบริบทของผู้ดูแลรายแยกตามกลุ่มอาชีพ	31
ตารางที่ 4.3	ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของผู้ดูแลรายของกองทุนหมู่บ้านหนองบัว พ.ศ. 2544	35



บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ความยากจนเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศชาติที่สะสมมายาวนานและก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ เกี่ยวพันกันมากมาย รัฐบาลแต่ละชุดที่ผ่านมาได้ใช้มาตรการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหานี้ แต่ไม่ประสบความสำเร็จและดูเหมือนว่าปัญหาเชิงทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นไปอีก อันเนื่องมาจากหลายสาเหตุ เช่น ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ขาดข้อมูลที่แท้จริง ทำให้การแก้ปัญหาไม่ถูกจุด การใช้มาตรการเดียวกันกับทุกพื้นที่โดยไม่ทำการศึกษาไม่ประยุกต์วิธีการแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับชุมชนนั้นๆ ขาดการแก้ปัญหาที่เป็นระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อยครั้งทำให้การดำเนินนโยบายขาดความต่อเนื่องบางครั้งไม่ไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งความจริงจ้งในการแก้ปัญหาของหน่วยงานที่รับผิดชอบ เป็นต้น รัฐบาลชุดปัจจุบันที่มี พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้สร้างมิติใหม่ในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งเดิมใช้วิธีแก้ปัญหาแบบจากบนลงล่าง โดยหน่วยงานราชการในส่วนกลางเป็นผู้กำหนดมาตรการต่างๆ แล้วให้ส่วนท้องถิ่นนำไปปฏิบัติ เปลี่ยนเป็นวิธีเจาะลึกสู่ปัญหาโดยตรง คือให้หมู่บ้านหรือชุมชนซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของระบบเศรษฐกิจทำการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลเพื่อแก้ปัญหาข้างต้นมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น ให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต การบริหารจัดการกองทุน ด้วยศักยภาพและภูมิปัญญาของตนเอง ให้มีการถือผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม เป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่ายจากการกู้ยืมเงินนอกระบบ บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนเพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองและการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืนต่อไป รวมทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศ ตลอดจนเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต (สำนักมาตรฐานการศึกษา 2545 : 18-19)

เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ดังเจตนารมณ์ที่รัฐบาลตั้งไว้และมีการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนหรือไม่ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (กทบ.) จึงเห็นควรให้นักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการจัดการและการประเมินโครงการ ติดตามการดำเนินงานของกองทุนผ่านกระบวนการทางการศึกษา โดยใช้ชุมชนเป็นห้องเรียน นักศึกษาปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้าน และใช้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จะใช้วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อพัฒนาชุมชนเพื่อนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและปรับปรุงการบริหารจัดการกองทุนต่อไป

ผู้วิจัยในฐานะนักศึกษาหลักสูตรข้างต้นได้ปฏิบัติงานในพื้นที่ หมู่บ้านหนองบัว หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา รวมเวลาดำเนินงานทั้งสิ้น 8 เดือน ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2545 ถึงเดือนกันยายน 2545 เพื่อศึกษาค้นคว้าและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองบัว รวมทั้งเขียนเรียบเรียง "สารนิพนธ์" (Substantive Report) กรณีศึกษา "กองทุนหมู่บ้านหนองบัว" ฉบับนี้

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนเป้าหมาย คือ หมู่บ้านหนองบัว หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ว่ามีศักยภาพในการพัฒนาและสามารถพึ่งพาตนเองจากการเรียนรู้ การคิด การแก้ปัญหาองภายในชุมชนหรือไม่
2. เพื่อทราบปัญหาและอุปสรรคที่แท้จริงของชุมชนตลอดจนที่มาของปัญหาเหล่านั้น
3. ใช้กระบวนการทางการศึกษาของนักศึกษาในโครงการ ช่วยเหลือ ส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการของชุมชน และติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนอย่างมี ประสิทธิภาพ
4. เพื่อประเมินสถานการณ์ของกองทุนหมู่บ้านและติดตามความก้าวหน้าของนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
6. เพื่อใช้ผลการศึกษาที่ได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาท้องถิ่น เพื่อการดำเนินงานกองทุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป
7. เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลและระดับประเทศ

8. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย และทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

กรอบความคิดทางทฤษฎี

เพื่อให้การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเห็นภาพชัดเจนเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดตามรูปแบบการประเมินของ สต๊ฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ซึ่งให้ความหมายของการประเมินว่า "เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่" (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2544 : 182-194)

การประเมินโครงการตามกระบวนการของ สต๊ฟเฟิลบีม เป็นลักษณะกระบวนการวิเคราะห์ระบบของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินงานการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อใช้ประกอบการเลือกและการตัดสินใจ

สต๊ฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินเป็น 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอ

และกำหนดประเด็นที่ประเมินออกมาออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของชื่อรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า "ซิพพ์โมเดล" (CIPP Model) มีรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินการก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้าของโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินงาน ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อวางแผน เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการเพื่อให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินโครงการ
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการเพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นเพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป (อุคม จัรัสพันธุ์ และคณะ , 2545 : 89-91)

รายละเอียดของกรอบความคิดทางทฤษฎีดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านได้ดังนี้

C (Context) หมายถึง บริบทของหน่วยระบบแบ่งเป็น 2 ระดับคือบริบททางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมของประเทศที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และบริบทชุมชน บ้านหนองบัว หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยข้อมูลด้านสถานะทางเศรษฐกิจ ประชากร อาชีพ ลักษณะการดำเนินชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ความสามัคคี การศึกษา ภาระหนี้สิน ผู้นำและความเข้มแข็งของชุมชน เป็นต้น

I (Input) หมายถึง ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ ได้แก่ นโยบาย วัตถุประสงค์ของรัฐบาลในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เงินกองทุน 1 ล้านบาท คณะกรรมการ สมาชิก และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน เงินสะสมอื่นๆ (เงินตั้งจะ, เงินหุ้น, เงินออม) และบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน

P (Process) หมายถึง กระบวนการหน่วยระบบในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองบัว ได้แก่ กระบวนการพิจารณาอนุมัติเงินกู้แก่สมาชิกกองทุน การบริหารจัดการกองทุน การจัดทำบัญชีกองทุน

P (Product) หมายถึง ผลผลิตของระบบในการประเมินโครงการ ได้แก่ สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้เงินกองทุน ยอดเงินให้กู้ การชำระคืนเงินกู้ ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน บัณฑิตจบหลักสูตร

หมายเหตุ เพื่อแก้ปัญหาคำซ้ำซ้อนของตัวอักษรย่อใน CIPP Model ผู้วิจัยจะใช้ " O " (Output) แทน " P " (Product) ในการอ้างอิงต่อจากนี้ไป

แผนภาพข้างล่างนี้แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านหนองบัวในรูปแบบของ “ชีพพีโมเดล” ซึ่งมีส่วนประกอบสำคัญดังนี้

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

ผลผลิต (O)

กระบวนการ (P)

ปัจจัยนำเข้า (I)

- O1 = จำนวนผู้ได้กู้
- O2 = ยอดเงินให้กู้
- O3 = ชื่อเสียงของชุมชน
- O4 = นักศึกษาผ่านงาน

- P1 = การคัดเลือกผู้กู้
- P2 = การรับชำระหนี้
- P3 = การทำบัญชี
- P4 = บทบาทของนักศึกษา

- I1 = นโยบายของรัฐบาล
- I2 = เงิน 1 ล้านบาท
- I3 = คณะกรรมการหมู่บ้าน
- I4 = สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
- I5 = โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ทุนสะสมของหมู่บ้าน

หน่วยระบบ AA : ทุนสะสมของหมู่บ้าน

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้แต่ละราย (B1...Bn)

ปัจจัยนำเข้า (I)

กระบวนการ (P)

ผลผลิต (O)

- I1 = เงินที่กู้ได้มา
- I2 = เงินอื่นๆ
- I3 = กองทุนสะสม
- I4 = สถานที่ / วัสดุอุปกรณ์
- I5 = เทคโนโลยีการทำงาน
- I6 = นักศึกษาผ่านงาน

- P1 = การทำกิจกรรมลูกหนี้
- P2 = การหาตลาดที่ดี
- P3 = การหาวัตถุดิบที่ดี
- P4 = การทำบัญชี
- P5 = การวิเคราะห์ประเมิน
- P6 = บทบาทของนักศึกษา

- O1 = รายได้เป็นเงิน
- O2 = ผลเป็นสิ่งของ
- O3 = ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี
- O4 = ผลเป็นความพอใจ
- O5 = นักศึกษาได้เรียนรู้ธุรกิจ

หน่วยระบบ BB : ของทุนสะสมแต่ละราย

ทุนสะสมของเจ้าของกิจการ

บริบท (C)

- C1 = จำนวนประชากร
- C2 = ลักษณะภูมิประเทศ
- C3 = ลักษณะการประกอบอาชีพ
- C4 = สถานะเศรษฐกิจปัจจุบัน
- C5 = ศักยภาพของชุมชน
- C6 = ลักษณะการดำเนินชีวิต
- C7 = ภาวะการเป็นหนี้สิน
- C8 = ผู้นำของชุมชน
- C9 = ความเข้มแข็งของชุมชน

ที่มา : ปรับปรุงมาจากชุดวิชาสารนิพนธ์ (สำนักงานมาตรฐานการศึกษา 2545 :21) และชุดวิชาการประเมินโครงการ (สำนักงานมาตรฐานการศึกษา 2545)

CIPP Model ประกอบด้วย 2 หน่วยระบบย่อยดังนี้

ส่วนที่ 1 : หน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

หน่วยระบบ A ในที่นี้หมายถึง กองทุนหมู่บ้านหนองบัว มีระบบย่อย 3 ส่วน ได้แก่
ปัจจัยนำเข้า (I) ปัจจัยกระบวนการ (P) ปัจจัยผลผลิต (O)

ส่วนที่ 2 : หน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบสะสมทุน
เป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

หน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย มีระบบย่อย 3 ส่วน
ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (I) ปัจจัยกระบวนการ (P) ปัจจัยผลผลิต (O)

หมายเหตุ รายละเอียดของทั้งสองระบบปรากฏในแผนภาพ

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านหนองบัว ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเป้าหมาย นโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองบัว

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองบัว

ขั้นที่ 3 ใช้ ซิปพ์โมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปร
ที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกต สัมภาษณ์ และการใช้แบบรายงาน (บร.)
ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

บร. 1 : แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน

โดยอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้สูงอายุ ผู้ทรงคุณวุฒิ
ปราชญ์ชาวบ้าน ครูโรงเรียน สมาชิกในชุมชน และประธานกลุ่ม
ต่างๆ ในหมู่บ้าน ข้อมูลจากเอกสารของหมู่บ้านรวมถึงเอกสารของ
ทางราชการ คือ กชช. 2ค. และ จปฐ. ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

บร. 2 : แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

โดยสุ่มตัวอย่างจำนวน 30 % ของครัวเรือนทั้งหมด

บร. 3 : แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมือง โดยสุ่มตัวอย่างจำนวน 30 % ของครัวเรือนทั้งหมด

บร. 4 : แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน

โดยอาศัยข้อมูลจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

บร. 5 : แบบรายงานการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง
โดย ตัวแทนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทุกหมู่บ้านของตำบลบ้านโพธิ์

บร. 8 : โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
(เขียนแผนธุรกิจผู้ประกอบการ SMEs)

บร. 9 : แบบบันทึกการสัมภาษณ์
โดยสมาชิกในหมู่บ้านจากการสุ่มตัวอย่าง 72 คน

บร. 11 : แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี
การสัมภาษณ์ เฉพาะสมาชิกที่ได้รับเงินกู้จากกองทุนหมู่บ้าน

บร. 12 : การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน
โดยตัวแทนผู้อาวุโส กลุ่มอาชีพ และ กลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้านหนองบัว
นอกจากนี้ยังได้จัดเวทีชาวบ้านเพื่อวิเคราะห์ชุมชนในแนวคิด ค้นหาความภูมิใจต่อชุมชน
ทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมถึงความต้องการในอนาคตโดยใช้กระบวนการ AIC (Appreciation
Influence Control) ในการค้นหาคำตอบ รวมทั้งค้นหาจุดเด่นจุดด้อยของชุมชน ประกอบกัน
เพื่อจัดทำแผนแม่บทชุมชนต่อไป

ขั้นที่ 5 ประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการแล้วนำมาแบ่งเป็นหมวดหมู่คือ
ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ข้อมูลกองทุนหมู่บ้านหนองบัวและข้อมูลเอกสารทาง
ราชการรวมถึงเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 6 การนำเสนอผลการศึกษา สารนิพนธ์ฉบับนี้ประกอบด้วยเนื้อหา 5 บทได้แก่
บทที่ 1 บทนำ นำเสนอหลักการ วัตถุประสงค์ กรอบความคิดทางทฤษฎี การ
ดำเนินงาน และผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกองทุนของทางราชการและที่จัดทำเฉพาะกองทุน
แต่ละแห่ง รวมถึงข่าว บทความและสื่อสิ่งพิมพ์ที่นำเสนอโดยสื่อมวลชน
บทที่ 3 วิธีการประเมินโครงการ เป็นการนำเสนอรูปแบบ และเครื่องมือที่ใช้ใน
การประเมินรวมทั้งตัวชี้วัดต่างๆ แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ติดตามการประเมินโครงการ เป็นการนำเสนอผลการ
ประเมิน โครงการโดยภาพรวม และผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมือง แห่งชาติ รวมทั้งสรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์
ของการประเมินโครงการ

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินโครงการ

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการ กองทุนหมู่บ้านหนองบัว
2. มีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองบัว
3. ได้ค้นพบศักยภาพด้านต่างๆ ของชุมชนที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาและการดำเนินงานของกองทุนอย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืนต่อไป
4. ได้ตัวชี้วัด ความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
5. สามารถเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านได้
6. ได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลโครงการ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่เป็นวิทยาศาสตร์ และสามารถนำวิธีการศึกษาไปใช้วิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

นิยามศัพท์เฉพาะ

- "กองทุน" หมายความว่า กองทุนหมู่บ้านหนองบัว หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- "หมู่บ้าน" หมายความว่า บ้านหนองบัว หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- "ชุมชนเมือง" หมายความว่า ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลในเขตปกครองท้องถิ่นพิเศษและชุมชนอื่น ทั้งนี้ การจะกำหนดว่าชุมชนใดเป็นชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด
- "คณะกรรมการ" หมายความว่า คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- "คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด" หมายความว่า คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดหรือกรุงเทพมหานคร
- "คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ" หมายความว่า คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอหรือเขต
- "คณะกรรมการกองทุน" หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองบัว หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

- "**กรรมการกองทุน**" หมายความว่า กรรมการในคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองบัว หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- "**สำนักงาน**" หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- "**ธนาคาร**" หมายความว่า ธนาคารที่คณะกรรมการกำหนดให้บริหารจัดการกองทุน
- "**ครัวเรือน**" หมายความว่า ครอบครัวตามทะเบียนบ้าน อันประกอบด้วยบิดา มารดา สามี ภรรยา บุตร ญาติพี่น้อง เป็นต้น อยู่รวมกัน
- "**หัวหน้าครัวเรือน**" หมายความว่า ผู้มีชื่อเป็นเจ้าบ้านตามทะเบียนบ้าน
- "**ผู้แทนครัวเรือน**" หมายความว่า หัวหน้าครัวเรือนหรือบุคคลในครัวเรือน ซึ่งหัวหน้าครัวเรือน มอบหมายเป็นหนังสือให้เป็นผู้แทนครัวเรือน
- "**หุ้น**" หมายความว่า การออมทรัพย์ในรูปแบบหนึ่ง โดยมูลค่าของหุ้นให้เป็นไปตามที่ กองทุนกำหนด
- "**เงินฝากสัจจะ**" หมายความว่า เงินที่สมาชิกตกลงที่จะฝากหรือออม ไว้กับกองทุนตามแต่จะตกลงกัน โดยให้ถือว่าเงินออมเป็นเงินสะสม และจะถอนหรือปิดบัญชีได้ก็ต่อเมื่อ พ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนด
- "**เงินรับฝาก**" หมายความว่า เงินรับฝากประเภทต่าง ๆ นอกเหนือจากเงินออมตามที่กองทุน กำหนด
- "**สมาชิก**" หมายความว่า สมาชิกของกองทุน
- "**ที่ประชุมสมาชิก**" หมายความว่า ที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีหรือที่ประชุมใหญ่วิสามัญ

บทที่ 2

การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

เนื้อหาที่จะนำเสนอในบทนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนแห่งชาติ และได้แบ่งกลุ่มเอกสารที่เกี่ยวข้องออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านของทางราชการ เอกสารที่ทางกองทุนหมู่บ้านหนองบัวจัดทำขึ้นโดยเฉพาะ และ บทความและข่าวสารที่เกี่ยวข้องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่นำเสนอโดยสื่อมวลชน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ของทางราชการ

1) นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544) เสนอข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลชุดปัจจุบันซึ่งมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท ซึ่งสาระสำคัญในเอกสารระบุถึงปรัชญาในการก่อตั้ง วัตถุประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หลักการจัดสรรเงินโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติให้แก่กองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง แนวทางในการจัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตลอดจนขั้นตอนการขอรับการจัดสรรเงินจากรัฐบาลและข้อเสนอแนะต่าง ๆ

2) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544) เนื้อหาประกอบด้วย 2 หมวดที่สำคัญดังนี้ หมวดที่ 1 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (กทบ.) ระบุที่มา คุณสมบัติและวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ ตลอดจนขอบเขตอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการดังกล่าว หมวดที่ 2 ว่าด้วยขอบเขตอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สังกัดสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

3) แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544) แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมเบื้องต้นของกองทุนเนื่องจากหัวข้อที่กำหนดในแบบมีวัตถุประสงค์ในการติดตามกระบวนการคัดเลือกและตรวจสอบคุณสมบัติของคณะกรรมการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ตั้งไว้

4) แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544) การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามสภาพความเป็นจริง เพื่อขออนุมัติเงินกองทุน

เอกสารที่ทางกองทุนหมู่บ้านหนองบัวจัดทำขึ้น

1) ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองบัว

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองบัว (2544) เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองบัวเป็นไปอย่างเรียบร้อยและถูกต้องคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองบัวได้ร่างระเบียบกองทุนแล้วนำเสนอขอความเห็นชอบในที่ประชุมสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองบัว ประกอบด้วย กฎระเบียบที่สำคัญ การถือหุ้น เงินฝากสัจจะ เงินรับฝาก การประชุมใหญ่สามัญประจำปี การกำหนดวงเงินกู้ในกรณีต่างๆ การทำสัญญาเงินกู้ หลักประกันเงินกู้ หรือหลักทรัพย์ค้ำประกัน การชำระคืนเงินกู้ในกรณีต่างๆ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ค่าปรับ กรณีผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย คุณสมบัติของสมาชิก กิจกรรมหลักของกองทุน การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี

2) การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองบัว (2544) ได้นำเสนอเกี่ยวกับ ระเบียบและหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาเงินกู้ คุณสมบัติของผู้กู้ ความเป็นไปได้ของโครงการ วงเงินกู้ที่เหมาะสม หลักประกันเงินกู้หรือหลักทรัพย์ค้ำประกัน

3) กลุ่มนักศึกษากองทุนหมู่บ้านตำบลบ้านโพธิ์ (2545) "สรุปผลการจัดเวทีประชาคมกองทุนหมู่บ้านระดับตำบล"

จัดขึ้นเมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2545 ได้ชี้ให้เห็นถึงสถานการณ์ปัจจุบันของแต่ละกองทุนในตำบลบ้านโพธิ์ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับ ข้อมูลพื้นฐานของแต่ละกองทุนเช่นวันที่ก่อตั้งกอง

ทุน วันที่ได้รับเงินโอน จำนวนสมาชิกทั้งหมด จำนวนสมาชิกที่รับเงินกู้ จำนวนเงินที่ปล่อยกู้ ประเภทอาชีพที่ได้รับการจัดสรรเงินกู้ นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากตัวแทนกองทุนต่างๆ ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานกองทุน เช่น ความไม่เข้าใจของสมาชิก ความยุ่งยากจากกฎระเบียบต่างๆ ของกองทุน เป็นต้น และได้ร่วมกันเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น จนได้ผลสรุปเป็นที่พอใจแก่ทุกฝ่าย ผลที่ได้จะใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป นอกจากนี้ได้มีการชี้แจงบทบาท หน้าที่และที่มาของบัณฑิตอาสาสมัครกองทุนอย่างเป็นทางการ โดยอาจารย์ที่ปรึกษาประจำตำบลบ้านโพธิ์

4) กลุ่มนักศึกษากองทุนหมู่บ้านตำบลบ้านโพธิ์ (2545) "สรุปผลการจัดเวทีประชาคม โครงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตำบลบ้านโพธิ์"

จัดขึ้นเมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2545 ได้รายงานความก้าวหน้าและสรุปผลการดำเนินงานของแต่ละกองทุนโดยแยกตามกลุ่มอาชีพ ตลอดจนผลการติดตามการใช้เงินกู้ของสมาชิกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้หรือไม่ อย่างไร ซึ่งสรุปได้ว่าสมาชิกผู้กู้ส่วนใหญ่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมประชาคมยังได้พูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการดำเนินงานกองทุน ด้านกลุ่มอาชีพ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นอีกด้วย

5) มณีรัตน์ โฆษิตนกุล (2545) "ศึกษาภาพของชุมชนกับอนาคตของกองทุนเงินล้าน กรณีกองทุนหมู่บ้านหนองบัว" นำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับ วิธีการศึกษา ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้เพื่อให้ได้คำตอบของคำถามการวิจัยที่ว่าหมู่บ้านหนองบัวมีศักยภาพที่จะช่วยให้การจัดการกองทุนเงินล้านยั่งยืนหรือไม่ อย่างไร โดยการวิเคราะห์จากข้อมูลต่างๆ ของชุมชน คือ ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน ทำเลที่ตั้งรวมถึงลักษณะทั่วไปทางกายภาพของชุมชน ประเพณี วัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ภายในชุมชน ผู้นำในชุมชน แล้วนำประมวลผลที่ได้มาประกอบการพิจารณาพร้อมข้อมูลกองทุนและการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ผลที่ได้จากตัวชี้วัดต่างๆ ในการวิจัยแสดงให้เห็นว่ากองทุนหมู่บ้านหนองบัวมีประโยชน์จริงสมดังเจตนารมณ์ที่รัฐบาลตั้งไว้และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาเป็นกองทุนที่ยั่งยืนต่อไป

บทความและข่าวสารที่เกี่ยวข้องกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่นำเสนอโดยสื่อมวลชน

1) การวิเคราะห์ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมิน โครงการ (2545) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จเพื่อให้

เกิดการพัฒนาดังต่อไปนี้ไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การการเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้ในการวิจัยเป็นเครื่องมือ

2) แนวคิด แนวปฏิบัติ ประสบการณ์ กองทุนหมู่บ้านสวัสดิการสังคม (2545)

ได้รวบรวมตัวอย่างโครงการกองทุนอื่นๆของหมู่บ้านที่มีมาและประสบความสำเร็จ ซึ่งเนื้อหาในแต่ละบทแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ในชุมชนไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคน สิ่งแวดล้อม ทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อและวัฒนธรรม ตลอดจนแสดงให้เห็นผลของการตระหนักในคุณค่าของทุกสิ่งประกอบขึ้นมาเป็นชุมชนของตน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีกลไกโดยธรรมชาติของมันเพื่อปรับให้สมดุลอยู่แล้ว นั่นคือ ระบบจะแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามเพื่อตัวมันเอง เมื่อทุกกลไกทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกัน ทำให้กองทุนดังตัวอย่างที่แสดงในแต่ละบทสามารถฝ่าฟันแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆจนประสบความสำเร็จ ซึ่งผู้เขียนหวังว่าตัวอย่างเหล่านี้จะเป็นแนวทางแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

"กองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท" ศึกษาเพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นและใช้ภูมิปัญญาที่มาจากประสบการณ์ที่ชาวบ้านได้ทดลองทำมาแล้วและประสบความสำเร็จเป็นแนวทางนำไปประยุกต์ใช้กับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้บังเกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ต่อไป

3) ศัลยา ประชาชาติ (2545 : 16) ได้นำเสนอผลงานวิจัยของ 2 สถาบันคือธนาคารแห่งประเทศไทยและกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา กรมการพัฒนาชุมชน ที่ชี้ให้เห็นถึงการกระตุ้นระบบเศรษฐกิจของกองทุนหมู่บ้าน โดยผลงานการวิจัยของธนาคารแห่งประเทศไทยได้ชี้ให้เห็นว่า เงินกองทุนถูกเบิกจ่ายไปใช้ในกิจกรรมการผลิตถึง 89.1% ส่งผลให้เศรษฐกิจขยายตัวขึ้น 0.8% ของ จีดีพี และให้ข้อเสนอแนะว่าการดำเนินงานกองทุนควรคำนึงถึงผลกระทบในระยะยาวด้านสังคม ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนติดตามการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ส่วนผลงานวิจัยของกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา กรมการพัฒนาชุมชนที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้กู้เงินโดยสุ่มตัวอย่างทั่วประเทศระบุว่าเงินกู้ส่วนใหญ่นำไปลงทุนในกิจกรรมเกษตร ส่วนการชำระหนี้พบว่าผู้กู้ส่วนใหญ่ชำระคืนได้ตามกำหนดและได้เสนอแนะว่าการนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ไม่ใช่เรื่องน่าเป็นห่วงเท่ากับการแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพ การให้ความรู้ การระดมระดมกิจการของผู้กู้ และการส่งเสริมการตลาด

4) นงลักษณ์ เดชระพีพงษ์ (2544 : 32-33) ได้นำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยชี้ให้เห็นถึงจุดเด่นจุดด้อยของกองทุนหมู่บ้าน ดังนี้ จุดเด่น คือ ทำให้ทราบว่าชาวบ้านมีความเข้าใจและมีความพร้อมในการดำเนินการจัดตั้งกองทุนมากน้อยเพียงไร จุดด้อยคือ วงเงินกู้ยืมเกินไปไม่เพียงพอต่อการขยายกิจการหรือกิจการขนาดใหญ่ทำให้เกิดประโยชน์ไม่ชัดเจนด้านระยะเวลาในการชำระเงินคืนเพียง 1 ปี อาจก่อให้เกิดปัญหาหนี้สูญ เพราะการลงทุนบางอย่างผลตอบแทนยังไม่ปรากฏ รวมถึงปัญหาภาระหนี้ซ้ำซ้อนของชาวบ้านอาจทำให้โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ล้มเหลวเช่นเดียวกับโครงการอื่นๆ ที่ผ่านมา

จากการทบทวนเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำสารนิพนธ์ ผู้วิจัยได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. เอกสารทางราชการ ช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านในระดับชาติและสามารถกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการประเมินได้อย่างถูกต้อง
2. เอกสารกองทุนหมู่บ้านหนองบัว ช่วยให้ผู้วิจัยได้รับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน และกองทุนหมู่บ้านหนองบัว ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการประเมินได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนได้ความรู้เกี่ยวกับบริบทชุมชน การดำเนินงาน ผลผลิต ทั้งในภาพรวมของหมู่บ้าน และของผู้กู้แต่ละราย
3. เอกสารบทความและข่าวที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน ช่วยให้ผู้วิจัยได้ทราบข้อมูลสถานการณ์ ปัจจุบัน ผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ การสานต่อการดำเนินงานกองทุนของรัฐ และทราบความคิดเห็นตลอดจนผลงานของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อกองทุน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

เนื้อหาในบทนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านหนองบัว โดยแบ่งเป็น 6 หัวข้อ ได้แก่ รูปแบบที่ใช้ในการประเมิน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรและตัวชี้วัด เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

รูปแบบการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองบัวนี้ ผู้วิจัยได้ทำการประเมินโดยใช้วิธีการประเมินรูปแบบต่างๆ ประกอบกัน เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ และสอดคล้องกับความ เป็นจริงดังต่อไปนี้

1) การประเมินโครงการ โดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบรูปแบบ "ซีพีพีโมเดล" (CIPP Model) เป็นแนวทางในการศึกษาตามที่ได้เสนอรายละเอียดไว้ในบทที่ 1 การประเมินรูปแบบนี้แบ่งการประเมินออกเป็น 4 ส่วนทั้งการประเมินระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล (ผู้กู้) ดังนี้

- C (Context) คือการประเมินสถานะแวดล้อมทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)
- I (Input) คือการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้านทั้งระดับหมู่บ้าน และรายบุคคล (ผู้กู้)
- P (Process) คือการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านทั้งระดับหมู่บ้าน และรายบุคคล (ผู้กู้)
- P (Product) คือการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุนทั้งระดับหมู่บ้าน และรายบุคคล (ผู้กู้)

2) เป็นการประเมินที่ให้ความสำคัญกับข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

โดย ข้อมูลเชิงปริมาณ หมายถึง ข้อมูลที่นำเสนอในรูปของตัวเลข

ข้อมูลเชิงคุณภาพ หมายถึง ข้อมูลที่นำเสนอในรูปของการบรรยายในรายละเอียด

3) เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีกองทุนหมู่บ้านหนองบัว ที่ตั้งหมู่ที่ 8 ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีครัวเรือนทั้งสิ้น 240 ครอบครั้ว จำนวนประชากรรวม 1,236 คน แบ่งเป็นชาย 593 คน หญิง 643 คน

- 4) ข้อมูลที่ใช้ผู้วิจัยได้กำหนดเฉพาะกองทุนหมู่บ้านหนองบัว โดยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2545 ถึงเดือนสิงหาคม 2545 เป็นเวลา 7 เดือน
- 5) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมิได้เลือกพื้นที่ปฏิบัติงานเอง แต่ได้รับการจัดสรรให้ปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้านหนองบัว ตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมินกองทุนหมู่บ้านหนองบัวครั้งนี้ ประกอบด้วยสมาชิกของ 3 ระบบย่อยดังนี้

1. ระบบ A กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลกองทุนหมู่บ้านประกอบด้วย

1) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 13 คน ได้แก่

นายบุญเลิศ	เครือวงษา	ประธานคณะกรรมการกองทุน
นายจันทร์	ใบโพธิ์	รองประธานคณะกรรมการ
นายประสพชัย	เลิศนอก	เลขานุการคณะกรรมการ
น.ส.ธนาภรณ์	ม่วงณรงค์	เหรัญญิกกองทุน
นายสมประสงค์	เห็นกลาง	กรรมการ
นายประมวล	เพียรสนิท	กรรมการ
นางสมนึก	จิบจอหอ	กรรมการ
นางสุวรรณา	เลิศนอก	กรรมการ
น.ส.อารีย์	ชูดโพธิ์	กรรมการ
นายสุรชาติ	เห็นจางม	กรรมการ
น.ส.ชวิเวีย	โชติกลาง	กรรมการ
นายสมจิตร	มาศรี	กรรมการ
นายมานะ	ถิ่นโพธิ์	กรรมการ

ให้ข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองบัว การจัดสรรเงินกองทุน ฐานะทางการเงินของกองทุน สมาชิกกองทุน การบริหารจัดการกองทุน และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวกับกองทุน

2) สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองบัวทั้งหมดจำนวน 139 คน ให้ข้อมูลด้านความคิดเห็นต่างๆ ที่มีต่อกองทุน

3) ข้าราชการที่เกี่ยวข้องได้แก่ พัฒนาการชุมชน ให้ข้อมูลระเบียบ นโยบายของรัฐบาล

2. ระบบ B ประชากรของระบบนี้คือ สมาชิกผู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้แต่ละรายของกองทุนหมู่บ้านหนองบัว จำนวน 89 ราย ได้รับการจัดสรรเงินกู้รวม 980,000 บาท ให้ข้อมูลด้านอาชีพ รายได้ ปัญหาอุปสรรคต่างๆ และข้อมูลส่วนบุคคลอื่นๆ

แบ่งสมาชิกผู้กู้ตามกลุ่มอาชีพที่กู้ ได้ดังนี้

- 1) ทำการเกษตร จำนวน 10 ราย (ทำนา ทำไร่มันสำปะหลัง ปลูกผัก)
- 2) เลี้ยงสัตว์ จำนวน 28 ราย (หมู ไก่ วัว ปลา)
- 3) ค้าขาย จำนวน 30 ราย
- 4) งานช่างฝีมือ จำนวน 17 ราย (ตีมีด เครื่องปั้นดินเผา เย็บผ้า)
- 5) งานบริการ จำนวน 4 ราย (อู่ซ่อมรถ เสริมสวย)

3. ระบบ C ประชากรของระบบนี้คือ ชาวบ้านหนองบัวทั้งหมดรวมทั้งผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกเป็นกลุ่ม ดังนี้

- 1) ปราชญ์และผู้อาวุโสของหมู่บ้าน
- 2) ผู้นำชุมชน
- 3) กลุ่มอาชีพและองค์กรต่างๆ ในหมู่บ้าน
- 4) คณะครูโรงเรียนบ้านหนองบัว และ โรงเรียนบ้านโพธิ์
- 5) พระสงฆ์วัดหนองบัว
- 6) ชาวบ้านหนองบัว

กลุ่มตัวอย่าง

บุคคลที่เราเลือกมาให้ข้อมูลในการวิจัย เลือกโดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากประชากรของแต่ละระบบ ดังนี้

ระบบ A กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล ได้แก่

- 1) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 4 ราย คิดเป็น 30% ของประชากร 13 ราย
- 2) สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 139 ราย คิดเป็น 100% ของประชากร 139 ราย
- 3) ข้าราชการที่เกี่ยวข้องโดยตรง คิดเป็น 100% ของข้าราชการที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

ระบบ B กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล ได้แก่ สมาชิกผู้กู้ทุกคนทั้งหมดจำนวน 89 ราย คิดเป็น 100% ของประชากร 89 ราย

ระบบ C กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลจำนวน 72 ราย

ตารางที่ 3.1 การจำแนกจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของกองทุนหมู่บ้านหนองบัวตามเพศ

	เพศชาย	เพศหญิง	รวม
1. ประชากร			
ชาวบ้านหนองบัว	593	643	1,236
คณะกรรมการกองทุน	8	5	13
สมาชิกกองทุน	41	98	139
สมาชิกที่กู้เงิน	32	57	89
2. กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล			
ชาวบ้านหนองบัว	27	45	72
คณะกรรมการกองทุน	2	2	4
สมาชิกกองทุน	41	98	139
สมาชิกที่กู้เงิน	32	57	89

ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยแบ่งตัวแปร และตัวชี้วัดโดยยึดเอาหน่วยระบบในการวิเคราะห์เป็นหลัก ดังนี้

ตัวแปร	ตัวชี้วัด
ระดับหมู่บ้าน	
I1 นโยบายของรัฐบาล	1. รายละเอียดของระเบียบสำนักนายกฯ
I2 เงินกองทุน 1 ล้านบาท	1. วันที่ได้รับอนุมัติ 2. วันที่ได้รับโอนเงิน 3. การเก็บรักษาเงิน
I3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1. จำนวนคณะกรรมการกองทุน 2. คุณสมบัติ 3. วิธีการคัดเลือก 4. การพ้นจากตำแหน่ง 5. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง
I4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองบัว	1. ขั้นตอนการจัดทำระเบียบ

	<ol style="list-style-type: none"> 2. ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำระเบียบ 3. ความเข้าใจรวมถึงการนำไปปฏิบัติของสมาชิกและกรรมการกองทุน
I5 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	<ol style="list-style-type: none"> 1. วัตถุประสงค์ของโครงการ 2. ผู้ผ่านการคัดเลือกเป็นบัณฑิตกองทุน 3. หลักสูตรการศึกษาของบัณฑิตโครงการ

ตัวแปร

ตัวชี้วัด

ระดับผู้กู้

I1 จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ	<ol style="list-style-type: none"> 1. โครงการที่ขออนุมัติเงินกู้ 2. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ 3. วันที่ได้รับเงินกู้
I2 จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ 2. ที่มาของเงินทุน
I3 กองทุนสะสม	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนเงินกองทุนสะสมของผู้กู้
I4 สถานที่ / วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. สถานที่ในการประกอบอาชีพ 2. วัตถุประสงค์ในการประกอบอาชีพ 3. วัตถุประสงค์ในการประกอบอาชีพ
I5 เทคนิควิธีทำงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนแรงงานที่ใช้ 2. จำนวนวัสดุอุปกรณ์ 3. ความรู้ความสามารถในอาชีพ

ตัวแปร

ตัวชี้วัด

ระดับหมู่บ้าน

P1 การคัดเลือกผู้กู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. คุณสมบัติของผู้กู้ 2. ผู้ค้ำประกัน 3. ต้องสมัครเป็นสมาชิกกองทุน
P2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้แนะนำ 2. ประเด็นในการแนะนำ 3. วิธีการแนะนำ จำนวนครั้งในการแนะนำ

P3 การรับชำระหนี้	1. จำนวนเงินต้น ดอกเบี้ย ค่าปรับ 2. คณะกรรมการผู้รับผิดชอบ
P4 การทำบัญชี	1. การจัดทำบัญชีต่างๆ ของกองทุน 2. คณะกรรมการผู้รับผิดชอบ
P5 การช่วยหาตลาด	1. ผู้ที่ช่วยหาตลาด 2. วิธีการในการส่งเสริมการตลาด 3. ปัญหาอุปสรรค

ตัวแปร	ตัวชี้วัด
ระดับผู้กู้	
P1 การทำกิจการถูกวิธี	1. ได้ผลผลิตตามเป้าหมาย 2. ประสบผลสำเร็จในการประกอบกิจการ
P2 การหาตลาด	1. วิธีการหาตลาด 2. ผู้ให้การสนับสนุนช่วยหาตลาด
P3 การหาวัตถุดิบ	1. มีแหล่งซื้อวัตถุดิบ 2. วัตถุดิบหาได้ง่ายในท้องถิ่น
P4 การทำบัญชี	1. จัดทำบัญชีรับ - จ่ายเงิน 2. การบริหารการเงินอย่างมีระบบ
P5 การวิเคราะห์ประเมิน	1. มีการติดตามและประเมินผลสำเร็จของการประกอบธุรกิจอย่างสม่ำเสมอ
ตัวแปร	ตัวชี้วัด

ระดับหมู่บ้าน	
O1 จำนวนผู้ได้กู้เงิน	1. จำนวนผู้ขอกู้และผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ 2. จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้
O2 ยอดเงินให้กู้	1. ยอดรวมเงินที่มีผู้มาขอกู้ 2. ยอดเงินที่ได้อนุมัติให้กู้ทั้งหมด 3. ยอดเงินที่ได้รับอนุมัติ
O3 เงินกองทุนสะสม	1. ยอดเงินกองทุนสะสม

O4 ชื่อเสียงของชุมชน

1. การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ
2. มีเงินหมุนเวียนในชุมชน
3. เศรษฐกิจดีขึ้น
4. ดอกผลเพิ่มขึ้น

ตัวแปร

ตัวชี้วัด

ระดับผู้รู้

O1 รายได้เป็นเงิน

1. มีรายได้เพิ่มมากขึ้น
2. ไม่มีหนี้สิน
3. มีความเป็นอยู่ดีขึ้น

O2 ผลเป็นสิ่งของ

1. มีสิ่งของเพิ่มขึ้น
2. มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น

O3 ผลเป็นชื่อเสียง

1. มีชื่อเสียงในสังคม

O4 ผลเป็นความพอใจ

1. มีความภูมิใจในความสำเร็จของตน

ตัวแปร

ตัวชี้วัด

ระดับหมู่บ้าน

C1 จำนวนประชากร

1. จำนวนประชากรชาย, หญิง, เด็ก, คนชรา

C2 ลักษณะภูมิประเทศ

1. จำนวนแหล่งน้ำ
2. ป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติ
3. สภาพพื้นดิน

C3 ลักษณะการประกอบอาชีพ

1. อาชีพที่ทำปัจจุบัน
2. อาชีพเสริม

C4 สภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน

1. ข้อมูลตัวเลขบ่งชี้ทางเศรษฐกิจจากสถาบันที่เกี่ยวข้อง
2. ฐานะความเป็นอยู่และรายได้โดยรวม

C5 ศักยภาพของชุมชน

1. ความสามัคคีในชุมชน
2. การช่วยเหลือพึ่งพากัน
3. ความซื่อสัตย์
4. ความอบอุ่นในครอบครัว

C6 ลักษณะการดำเนินชีวิต	1. เป็นครอบครัวขนาดใหญ่ 2. การนับถือเครือญาติ
C7 ภาวะการเป็นหนี้สิน	1. ส่วนใหญ่มีหนี้สิน
C8 ผู้นำของชุมชน	1. มีความเสียสละ และเข้มแข็ง 2. อุทิศตนเพื่อสังคม
C9 ความเข้มแข็งของชุมชน	1. ชุมชนรักใคร่ปรองดองกัน 2. ชุมชนมีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน 3. มีการรวมกลุ่มอย่างจริงจังเพื่อพัฒนาชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

การประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบ บร. 1 - บร. 12 เป็นเครื่องมือในการประเมิน ดังรายละเอียดที่นำเสนอในบทที่ 1

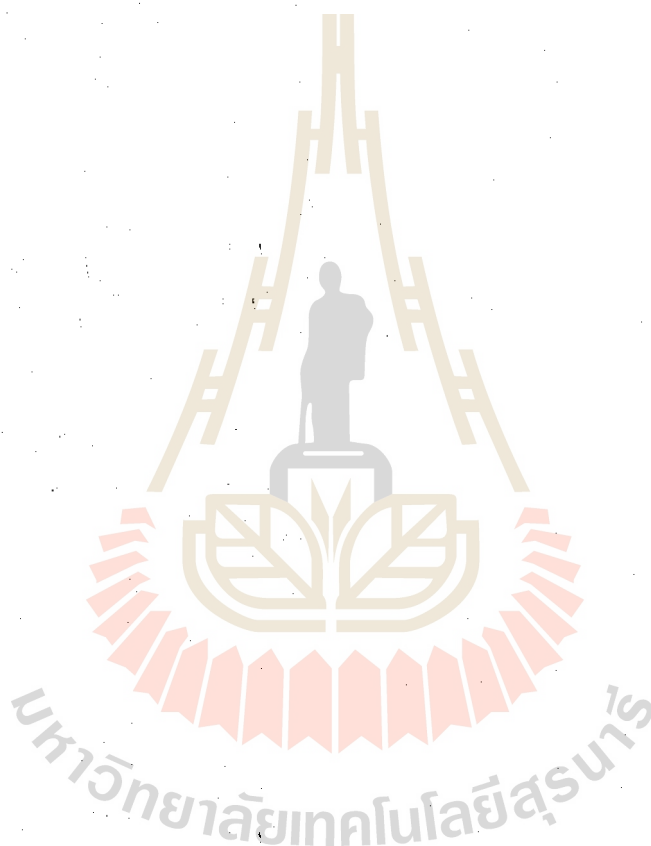
วิธีการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยเลือกใช้มีหลายวิธี ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ มีจุดมุ่งหมายแน่นอน โดยใช้คำถามในแบบ บร. ต่างๆ เป็นกรอบทำให้ผู้วิจัยสามารถวางแผนการสัมภาษณ์ล่วงหน้าได้รัดกุม และได้ข้อมูลที่ต้องการ
2. การสังเกต โดยการมองเห็น การฟัง และการใช้ประสาทสัมผัสอื่นๆ เพื่อแสวงหาความรู้และข้อมูลที่แท้จริงที่ผู้วิจัยต้องการ เช่น ต้องการทราบเงินกู้จากกองทุนถูกใช้ไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ผู้วิจัยก็ต้องไปคอยสังเกตว่าสมาชิกที่กู้เงินไปแล้วจะรายนนำเงินไปทำอะไรบ้าง ได้ใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้หรือไม่ นอกจากนี้การเข้าร่วมฟังการประชุม การร่วมกิจกรรมตามโอกาสต่างๆ ของหมู่บ้านเราก็จะได้ข้อมูลที่มีประโยชน์นำไปเชื่อมโยงกับข้อมูลที่มีอยู่ก่อนได้
3. การใช้ข้อมูลมือสองจากหลายแหล่ง ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนจากเอกสารที่ทางราชการจัดทำเป็นประจำ คือ กชช. 2 ค. และ จปฐ. ข้อมูลที่ได้รับจากหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชน เช่น สถานีอนามัยบ้านมะค่า องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพธิ์ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข พัฒนาการประจำตำบลบ้านโพธิ์ รวมทั้งข้อมูลจากสื่อต่างๆ เช่น ข้อมูลในอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นหลัก โดยยึดตัวแปรตลอดจนวิธีวิเคราะห์ภายใต้กรอบของ CIPP Model กระบวนการวิเคราะห์เริ่มจากการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่มี นำมาแยกเป็นหมวดหมู่ เช่น ข้อมูลเฉพาะของชุมชน ข้อมูลกองทุน ข้อมูลของทางราชการ เป็นต้น แล้วทำการวิเคราะห์โดย ข้อมูลที่เป็นตัวเลขหรือข้อมูลที่สามารถนับได้จะใช้วิธีการทางสถิติ ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย การคำนวณร้อยละ การหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวเลขจะใช้วิธีบรรยายเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์



บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

เนื้อหาในบทนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองบัว โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 หัวข้อ คือ ผลการประเมินบริบทชุมชน ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวม ผลการประเมินผู้ดูแลราย สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผลการประเมินบริบทชุมชน

1. ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของหมู่บ้านหนองบัว

เป็นเรื่องเล่าจากผู้อาวุโสที่เกิดและเติบโตในหมู่บ้าน ฟังเรื่องเล่าสืบต่อกันมาจากรุ่นปู่ย่า ตายายอีกทอดหนึ่งถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของหมู่บ้านหนองบัวว่า เริ่มจาก “พรานบุญ” มาล่าสัตว์ในบริเวณนี้ตั้งแต่เดิมเป็นป่าสมบูรณ์ มีสัตว์น้อยใหญ่มากมาย และมีแหล่งน้ำบริบูรณ์ตลอดทั้งปี จึงได้ตั้งรกรากมีลูกมีหลานสืบต่อกันมา โดยประมาณเวลาแล้วบ้านหนองบัวตั้งมาก่อน “วัดหนองบัว” ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ที่มีหลักฐานการสร้างเมื่อ พ.ศ. 2296 มากกว่า 100 ปี แต่ผู้คนเริ่มรู้จักบ้านหนองบัว เมื่อ “ขุนผาน” (อาดิ เรข โพรธิ) ซึ่งโดยแท้จริงเป็นเพียงเขยของหมู่บ้าน เดิมอาศัยอยู่ที่บ้านกระโดน สร้างผลงานการปราบปรามโจรผู้ร้ายได้เด็ดขาดเป็นที่โจษจันในยุคนั้น ผู้คนโดยทั่วไปจึงเข้าใจว่า ขุนผาน เป็นผู้เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านหนองบัว ส่วนที่มาของชื่อหมู่บ้านได้ตั้งตามลักษณะบึงขนาดใหญ่ในหมู่บ้านที่เต็มไปด้วยดอกบัวและมีน้ำตลอดทั้งปี ด้านการก่อสร้างบ้านเรือนในระยะเริ่มแรกเป็นไปได้ไปอย่างเรียบง่าย ลักษณะเป็นบ้านเรือนไทยใต้ถุนสูง อยู่รวมกันเป็นกลุ่มรอบๆ บริเวณหนองบัว ประกอบอาชีพ ทำนา ทำสวน จับสัตว์น้ำ ยังไม่มีการติดต่อกับต่างถิ่นมากนัก จะมีการติดต่อก็คือเฉพาะกับหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น บ้านแสนเมือง บ้านมะค่า บ้านบุ บ้านตลาด บ้านพนมวัน บ้านสองดอง เป็นต้น ในยุคแรกๆ ของการทำนา ชาวบ้านส่วนใหญ่ไปจับจองที่นาอยู่ทางบ้านมะค่า บ้านวังหิน เพราะเป็นบริเวณที่เหมาะสมแก่การทำนา สาเหตุที่ต้องไปทำนาที่อื่น เนื่องจากบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านหนองบัวเป็นป่าจึงยากแก่การปรับเป็นที่นา แต่ปัจจุบันพื้นที่ส่วนใหญ่ในหมู่บ้านได้กลายเป็นที่นาหมดแล้ว ด้านการเดินทางในอดีตเป็นไปด้วยความยากลำบากต้องเดินแหวกป่าหนาม มีทางเล็กๆ พอเดินได้เท่านั้น ต่อมามีการถางป่าเป็นทางเกวียน พอที่จะได้ขนของเข้าออกไปจำหน่ายในตัวเมืองและหมู่บ้านใกล้เคียง ปัจจุบันบ้านหนองบัวมี 240 หลังคาเรือน ประชากร 1,236 คน แบ่งเป็นชาย 593 คน หญิง 643 คน

2. สภาพปัจจุบัน

หมู่บ้านหนองบัว ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา อยู่ห่างจากตัวอำเภอเมืองประมาณ 17 กิโลเมตร ไปตามถนนสายกรุงเทพ - หนองคาย ถึงทางแยกเข้าหมู่บ้านจะมีถนนลาดยางของ รพช. เข้าผ่านหมู่บ้าน

1) อาณาเขตติดต่อ :

1. ทิศเหนือ	ติดต่อกับบ้านแสนเมือง	หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านโพธิ์
2. ทิศใต้	ติดต่อกับบ้านมะค่า	หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านโพธิ์
3. ทิศตะวันออก	ติดต่อกับบ้านลองตอง	หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านโพธิ์
4. ทิศตะวันตก	ติดต่อกับบ้านแสนเมือง	หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านโพธิ์

(โปรดดูภาคผนวก ข ประกอบ)

2) ลักษณะภูมิประเทศ :

เป็นที่ราบสูง ลาดเอียงเล็กน้อย ชาวบ้านเรียกว่า "เป็นโนน" ใจกลางหมู่บ้านเป็นแอ่งซึ่งเป็นแหล่งน้ำของหมู่บ้าน เรียกว่า "สระหนองบัว"

พื้นที่บริเวณหมู่บ้านทั้งหมดประมาณ 2,788 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตร 2,050 ไร่ จำแนกเป็นที่ทำนา 1,842 ไร่ ทำไร่มันสำปะหลัง 100 ไร่ อื่นๆ 108 ไร่

3) ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ :

ปัจจุบันพื้นที่ป่าของหมู่บ้านถูกปรับให้เป็นพื้นที่ทำการเกษตรเกือบทั้งหมด และบริเวณโดยรอบสระหนองบัวถูกจัดเป็นพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้าน

4) ระบบสาธารณูปโภค :

พ.ศ. 2520 มีไฟฟ้าใช้

พ.ศ. 2535 มีถนนลาดยางผ่านเส้นทางหลักในหมู่บ้าน ระยะทาง 2 กิโลเมตร แต่ตามชอกซอยต่างๆ ยังเป็นถนนลูกรัง

พ.ศ. 2539 เกิดโครงการประปาหมู่บ้านสร้างโดยกรมอนามัย (เริ่มก่อสร้าง พ.ศ. 2537) นอกจากนี้ยังมีโทรศัพท์พื้นฐานที่ให้บริการ โดยองค์การโทรศัพท์ที่ใช้ภายในบ้านทั่วไป

3. ด้านเศรษฐกิจ

ในอดีตชาวบ้านหนองบัวประกอบอาชีพหลัก คือ ทำนา ทำไร่ อาชีพรองคือ การตีมีดและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องเช่น เลี้ยว เสียม เป็นต้น ปัจจุบันจากการคมนาคมที่สะดวกประกอบกับที่ตั้งหมู่บ้านหนองบัวอยู่ไม่ไกลจากตัวเมืองนครราชสีมามากนัก การขยายตัวของสังคมเมือง การศึกษา การรับรู้ข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ตลอดจนการส่งเสริมจากรัฐ ทำให้การประกอบอาชีพมีความหลากหลายมากขึ้น ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ การค้าขาย รับราชการ เสริมสวย ตัดเย็บเสื้อผ้า อยู่ซ่อมรถ โรงสี อาชีพรับจ้างทั่วไป ความหลากหลายของอาชีพช่วยให้เกิดการพึ่งพาตนเองในหมู่บ้าน เกิดการพัฒนาความรู้ความคิด ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาของชุมชน และเป็นการส่งเสริมการดำเนินงานของกองทุนต่อไป

4. ด้านศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม

1) ศาสนา

ชาวบ้านหนองบัวนับถือศาสนาพุทธ มี "วัดหนองบัว" เป็นวัดประจำหมู่บ้านสร้างเมื่อ พ.ศ. 2296 โดยชาวบ้านหนองบัว และผู้มีจิตศรัทธาในละแวกใกล้เคียง ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2515 ตั้งอยู่บริเวณคุ้มที่ 6 ของหมู่บ้าน สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีเนื้อที่ 24 ไร่ 72 ตารางวา ทิศตะวันออก และทิศตะวันตก จรดถนนสาธารณะ มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน 1 แปลง เนื้อที่ 5 ไร่ 2 งาน ประกอบด้วย อุโบสถ 1 หลัง ศาลาการเปรียญ 1 หลัง วิหาร 1 หลัง และกุฏิสงฆ์ 1 หลัง เจ้าอาวาส คือ พระครูปฐมสมสารักษ์ (หลวงพ่อนิเณน) มีพระสงฆ์จำพรรษา 10 รูป

หมายเหตุ "หลวงพ่อนิเณน" ท่านมรณะภาพ เมื่อต้นเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2545

"หลวงพ่อดี" วัดหนองจอก ได้รับการแต่งตั้งให้รักษาการแทนตำแหน่งเจ้าอาวาส

2) ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม

สิ่งที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้านตั้งแต่อดีต คือ "ศาลดาปู่" ประจำหมู่บ้าน ชาวบ้านได้มีการบวงสรวงกราบไหว้บูชาโดยตลอดเป็นประจำทุกปี ใครมีความไม่สบายใจก็ไปบนบานศาลกล่าว แก่พ่อเฒ่าคง พ่อเฒ่าม่วง พ่อเฒ่าแหลม ซึ่งเป็นพ่อเฒ่าประจำศาลดาปู่ บ้านหนองบัว สิ่งที่ใช้บูชาประกอบด้วย น้ำมันพร้าวอ่อนหนึ่งลูก ยาเขียวหนึ่งมวน และพินจุดไฟหนึ่งท่อน เพื่อความเจริญงอกงามในชีวิต และความอุดมสมบูรณ์ทั้งในทางทำมาหากินในด้านอาชีพรวม ไปถึงเป็นที่ยึดเหนี่ยวด้านจิตใจมีการจัดเลี้ยงศาลดาปู่ทุกๆ ปี ซึ่งอยู่ในช่วงของเดือน 4 หรือ เดือนมีนาคม เมื่อก่อนได้มีการจัดขึ้นเป็นเวลา 2 วัน 2 คืน ตามความเชื่อของผู้เฒ่าผู้แก่ในความศักดิ์สิทธิ์ของบึงหนองบัว ต่อมาได้มีการลดการจัดงานให้เหลือ 1 วัน 1 คืน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน อีกประเพณีหนึ่งที่มีธรรมเนียมนิยมคือการแต่งงาน เมื่อชายหญิงแต่งงานกันฝ่ายชายจะ

ต้องมาอาศัยในบ้านของฝ่ายหญิงเช่นเดียวกับที่อื่น ๆ แต่ในลักษณะดังกล่าวต้องมีการเสีผี หรือ บอกผีเสียก่อน

นอกจากนี้ยังมีประเพณีตามเทศกาลต่างๆ ที่ชาวบ้านให้ความสำคัญทั้ง 12 เดือน ดังนี้

มกราคม	ประเพณีขึ้นปีใหม่ ชาวบ้านร่วมกันทำบุญตักบาตรที่วัด ฟังเทศน์ขอพรจากพระ และผู้อาวุโสของหมู่บ้าน
กุมภาพันธ์	ประเพณีทำบุญเทศน์มหาชาติ ชาวบ้านแต่ละคุ้มแต่งกัณฑ์เทศน์ นำผลไม้ ขนม และปัจจัยต่างๆ ไปถวายที่วัด มีการเทศน์มหาชาติครบ 13 กัณฑ์
มีนาคม	ประเพณีวันมาฆบูชาทำบุญตักบาตรตอนเช้าที่วัด ช่วงค่ำร่วมกันเวียนเทียน
เมษายน	ประเพณีสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ของไทย มีการสงน้ำพระ รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ ขอพรจากผู้อาวุโส การเล่นสาดน้ำกันในหมู่บ้าน และการเลี้ยงฉลองกันตามบ้าน
พฤษภาคม	ชาวบ้านนิยมให้บุตรหลานอุปสมบทในช่วงนี้เพราะใกล้วันเข้าพรรษา
มิถุนายน	ประเพณีวันวิสาขบูชา ชาวบ้านร่วมกันทำบุญตักบาตร และเวียนเทียนที่วัด
กรกฎาคม	เทศกาลเข้าพรรษา มีการนำเทียนไปถวายวัด ทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ และการถือศีลปฏิบัติธรรมที่วัด
สิงหาคม	เดือนนี้มีวันสำคัญคือ วันแม่ ชาวบ้านจะรวมตัวกันเพื่อพัฒนาหมู่บ้านและทำสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้าน
กันยายน	เทศกาลสารทไทย นำขนมต้มและกระยาสาทร ไปทำบุญที่วัด
ตุลาคม	เทศกาลออกพรรษา มีประเพณี ตักบาตรเทโว
พฤศจิกายน	ประเพณีลอยกระทง ชาวบ้านจะนำกระทงไปลอยที่สระน้ำในหมู่บ้านเพื่อขอมาพระแม่คงคา
ธันวาคม	เป็นเดือนส่งท้ายปีเก่า และถือเป็นธรรมเนียมที่บรรดาญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงที่ไปอยู่ที่อื่นจะกลับมาหมู่บ้านเพื่อพบปะสังสรรค์กัน

5. ด้านอื่นๆ

1) ผู้นำชุมชน :	1. นายมานะ	ถิ่นโพธิ์	ผู้ใหญ่บ้าน
	2. นายพยุง	เชยโพธิ์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
	3. นายเที่ยง	สนศักดิ์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

คณะกรรมการหมู่บ้าน :

1. นายชวลิต	พันธุ์มณี	(ประธานสภา อบต.)
2. นายศรีไพร	พิทักษ์จันทร์	(สมาชิก อบต.)
3. นางสาววรรณ	เลิศนอก	(อสม. สาธารณสุขหมู่บ้าน)

4. น.ส.อารีย์	ชุตโพธิ์	ตัวแทนกลุ่มสตรี
5. นายสุรชาติ	เห็นจงชม	ฝ่ายการศึกษา
6. นายจตุล	ขอเหล็กกลาง	ฝ่ายการคลัง
7. นายใส	ปุ่นโพธิ์	คุณผู้ทรงวุฒิ
8. นายสอน	บาตรโพธิ์	คุณผู้ทรงวุฒิ
9. นายริน	กระเบากลาง	คุณผู้ทรงวุฒิ
10. นายนพดล	กร้าสุข	ตัวแทนกลุ่มเกษตรกร
11. นายเสริมเกียรติ	ชาตรโพธิ์	ตัวแทนกลุ่มปศุสัตว์

ปราชญ์หมู่บ้าน : นายพวง ขอเหล็กกลาง (ผู้นำทางธรรมชาติ)

ท่านเป็นผู้อาวุโสที่หาบ้านเคารพนับถือ มีความเชี่ยวชาญด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา

2) การปกครอง : แบ่งการปกครองเป็น 12 กุ่ม คือ

กุ่มที่ 1 : บัวหลวง	กุ่มที่ 2 : พัฒนาสามัคคี
กุ่มที่ 3 : ประทุมทิพย์	กุ่มที่ 4 : หรดี
กุ่มที่ 5 : เจริญโชค	กุ่มที่ 6 : เจริญสุข
กุ่มที่ 7 : หนองบัวสามัคคี	กุ่มที่ 8 : พิมานสามัคคี
กุ่มที่ 9 : ร่วมใจพัฒนา	กุ่มที่ 10 : ประทุมเกษร
กุ่มที่ 11 : ประทุมบูรพา	กุ่มที่ 12 : อุทัยพิมพ์

สมาชิกแต่ละกุ่มจะเลือก "หัวหน้ากุ่ม" ของตนเอง เพื่อประสานงานด้านการปกครองในหมู่บ้าน

3) การศึกษา

การศึกษาเล่าเรียนในอดีตเรียนกันที่วัด โดยมีหลวงพ่อทอง พระครูวิฐานสมถกิจ เป็นผู้ริเริ่มสร้างโรงเรียนประชาบาล ตำบลบ้านโพธิ์ ขึ้นที่วัดล่องตอง และที่วัดพนมวัน ไร่เป็นที่เล่าเรียนของบุตรหลาน และพระภิกษุสามเณร

ปัจจุบันมี "โรงเรียนบ้านหนองบัว" เป็นโรงเรียนประจำหมู่บ้าน มีครู 11 คน สร้างเมื่อ พ.ศ. 2514 โดย สปอ. เมืองนครราชสีมา เปิดทำการสอนเมื่อ พ.ศ. 2515 เปิดสอนชั้นอนุบาล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนบ้านโพธิ์ ซึ่งอยู่ติดกับเขตหมู่บ้านการเดินทางสะดวกชาวบ้านบางส่วนจึงให้บุตรหลานเรียนที่นี่ ส่วนชาวบ้านที่มีฐานะดีมักส่งบุตรหลานไปเรียนในเมือง และมีค่านิยมส่งเสริมให้บุตรหลานได้รับการศึกษาสูงๆ ในสถาบันที่มีชื่อเสียงเพื่อเข้ารับราชการและมีงานอาชีพที่มีรายได้สูง จะได้มีความเป็นอยู่ดี เป็นที่ภูมิใจนำชื่อเสียงมาสู่พ่อแม่และเครือญาติ

4) สุขภาพอนามัย

หมู่บ้านหนองบัวเป็นชุมชนที่ชาวบ้านมีสุขภาพดีถ้วนหน้า ไม่เคยเกิดโรคระบาด มีการกินการอยู่ถูกสุขอนามัย มีส้วมใช้ทุกหลังคาเรือน

เมื่อมีการเจ็บป่วยจะใช้บริการที่ สถานีอนามัยบ้านมะค่า ซึ่งให้บริการแก่ประชาชนทั้งตำบลบ้านโพธิ์ ให้บริการตั้งแต่วันจันทร์-ศุกร์ มีบริการตรวจโรคทั่วไป ทำแผล ฉีดยา วางแผนครอบครัว ตรวจสุขภาพเด็ก ฉีดวัคซีนเด็ก บริการรับฝากและตรวจครรภ์ ตรวจภายในและมะเร็งปากมดลูก ดูแลผู้ป่วยเบาหวานทั้งตำบลบ้านโพธิ์ที่เคยได้รับการตรวจมาจากโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา และไปรับการรักษาต่อที่สถานีอนามัยบ้านมะค่า โดยจะต้องไปรับยาและการตรวจเดือนละครั้ง

จำนวนประชากรสูงอายุ (อายุ 60 ปี ขึ้นไป) 114 คน คนพิการ 4 คน ทั้งหมดมีผู้ดูแล

5) โครงสร้างประชากร

ตารางที่ 4.1 โครงสร้างประชากรหมู่บ้านหนองบัว พ.ศ. 2544

ลักษณะประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	593	43.9
หญิง	643	56.1
2. อายุ		
1 วัน - 3 ปีเต็ม	40	3.2
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	59	4.8
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	121	9.8
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	64	5.2
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	68	5.5
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	630	51.0
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	140	11.3
60 ปี 1 วันขึ้นไป	114	9.2

ที่มา : แบบ บร. 1 , ข้อมูล กชช. 2 ค. ตำบลบ้านโพธิ์ 2544
มณีรัตน์ โฆษวัฒน์กุล (2545)

ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม (หน่วยระบบ A)

ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านหนองบัวโดยภาพรวม ผู้วิจัยได้ประเมินระบบ ด้วยการพิจารณา 3 ปัจจัย ตามกรอบทฤษฎี ชิฟฟ์โมเดล ที่ได้นำเสนอรายละเอียดไว้ในบทที่ 1 และบทที่ 3 คือ ปัจจัยนำเข้า ปัจจัยกระบวนการ และปัจจัยผลผลิต ดังต่อไปนี้

1. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

I1 นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจในนโยบายของรัฐบาลที่จัดสรรเงินงบประมาณมาให้โดยหวังว่าจะช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจในระดับรากหญ้าได้และประชาชนได้รับรู้ข่าวสารของทางราชการทุกระยะทำให้เกิดความเข้าใจอันดีและถูกต้องตรงกัน ก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือร่วมใจกันในหมู่บ้านหนองบัว

I2 เงิน 1 ล้านบาทที่ได้รับจัดสรรเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2544 เงินปล่อยกู้ทั้งหมด 980,000 บาท ซึ่งส่วนใหญ่ที่ปล่อยกู้ก็เพื่อพัฒนาและส่งเสริมอาชีพที่ทำอยู่เดิมแล้ว จากผู้กู้ทั้งหมดจำนวน 89 ราย ซึ่งมีกำหนดส่งชำระเงินกู้เป็นรายปี (แบ่งการชำระเป็น 2 งวด) จำนวน 81 ราย ผู้กู้ราย 4 เดือน จำนวน 2 ราย ผู้กู้ราย 3 เดือน จำนวน 2 ราย และ ผู้กู้รายเดือน จำนวน 4 ราย

I3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองบัว โดยรับสมัครจากสมาชิกกองทุนผู้มีคุณสมบัติตามที่กำหนดและได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมสมาชิกกองทุน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองบัว มีจำนวน 13 ท่าน ดังนี้

1. นายบุญเลิศ	เครือวงษา	ประธานคณะกรรมการกองทุน
2. นายจันทร์	ไบโพธิ์	รองประธานคณะกรรมการ
3. นายประสพชัย	เลิศนอก	เลขานุการคณะกรรมการ
4. น.ส.ชนาภรณ์	ม่วงณรงค์	เหรัญญิกกองทุน
5. นายสมประสงค์	เห็นกลาง	กรรมการ
6. นายประมวณ	เพียรสนิท	กรรมการ
7. นางสมนึก	จีบจอหอ	กรรมการ
8. นางสุวรรณา	เลิศนอก	กรรมการ
9. น.ส.อารีย์	ชูดโพธิ์	กรรมการ
10. นายสุรชาติ	เห็นจงชม	กรรมการ
11. น.ส.ชีเวีย	โชติกลาง	กรรมการ
12. นายสมจิตร	มาศรี	กรรมการ
13. นายมานะ	ถิ่นโพธิ์	กรรมการ

14. บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านมีหน้าที่ติดตามการดำเนินงานของกองทุนภายใต้ หลักสูตร โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และนำเสนอความรู้ รวมถึงความคิดเห็นแก่ชาวบ้าน โดยไม่แทรกแซงการดำเนินงานของกองทุน ทั้งนี้การศึกษาหา ความรู้เกี่ยวกับการประเมินกองทุนหมู่บ้าน ได้มีส่วนช่วยและกระตุ้นให้คณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านติดตามผลการดำเนินงาน ตลอดจนทราบปัญหาอุปสรรคต่างๆ ของกองทุนได้อย่างมี ระบบและถูกต้อง สามารถหาแนวทางในการแก้ปัญหา และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ กองทุนต่อไป

2. ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

P1 การคัดเลือกผู้กู้ โดยรวมแล้วถือว่าโปร่งใส เนื่องจากกระบวนการคัดเลือกได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในระเบียบอย่างชัดเจน โดยคณะกรรมการกองทุนจะทำการตรวจสอบ คุณสมบัติ ความน่าเชื่อถือ ผู้ค้ำประกัน ของผู้กู้ตลอดจนโครงการที่ขอกู้ต้องมีความเป็นไปได้และเหมาะสม

P2 การรับชำระหนี้ กองทุนหมู่บ้านหนองบัวประสบความสำเร็จ เนื่องจากได้รับชำระหนี้จากผู้กู้ภายในเวลาที่กำหนด 86 ราย จากสมาชิกผู้กู้ทั้งหมด 89 ราย (คิดเป็น 97%) ที่เหลือ 3 รายอยู่ในกลุ่มงวด 6 เดือน เป็นการชำระเงินล่าช้าจะมีการคิดดอกเบี้ยเพิ่มตามระเบียบที่กองทุน กำหนดไว้

P3 การทำบัญชี ผู้ที่มีหน้าที่ทำบัญชีรับ-จ่ายเงินของกองทุนหมู่บ้านคือเหรัญญิกของกองทุน ซึ่งจัดทำอย่างเป็นระบบและโปร่งใสมีเอกสารให้ตรวจสอบชัดเจน

P4 บทบาทของบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านมีส่วนช่วยประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ และให้ความช่วยเหลือเท่าที่พอจะทำได้ตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง

3. ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A

O1 จำนวนผู้ได้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองบัว มีทั้งสิ้น 89 ราย จากสมาชิกกองทุนทั้งหมด 139 ราย การอนุมัติเงินกู้ คณะกรรมการกองทุนพิจารณาจากผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนและโครงการมีความเป็นไปได้ก่อน สำหรับผู้ที่ไม่ได้รับการอนุมัติในครั้งแรกจะได้รับการพิจารณา ก่อนในรอบต่อไป

O2 ยอดเงินให้กู้ทั้งหมด 980,000 บาท เนื่องจากเงินกองทุนมีไม่เพียงพอต่อการจัดสรร ทำให้เกิดปัญหาในช่วงแรกของการดำเนินการคือผู้กู้หลายรายได้รับการอนุมัติเงินกุน้อยกว่าจำนวนที่ขอกู้ บางรายไม่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ ซึ่งคณะกรรมการได้ชี้แจงเหตุผลต่างๆ ต่อผู้กู้จนเป็นที่เข้าใจ สำหรับสมาชิกกองทุนที่ไม่ได้กู้ในงวดแรกจะได้รับการพิจารณาในรอบต่อไป

O3 ชื่อเสียงของชุมชน จากการดำเนินงานที่โปร่งใสของคณะกรรมการกองทุน และ ความซื่อสัตย์ของสมาชิกผู้กู้เงิน ทำให้กองทุนหมู่บ้านหนองบัวเป็นที่รู้จัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง

การควบคุมทางการเงินและการจัดทำบัญชีต่างๆ ของกองทุน เป็นที่ยอมรับและชื่นชมจากกองทุนอื่นๆ และบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง

O4 บัณฑิตกองทุนตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยในฐานะบัณฑิตกองทุนได้ประโยชน์จากประสบการณ์ด้านต่างๆ ที่ได้จากการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้านหนองบัว รวมระยะเวลา 8 เดือน ซึ่งเป็นการเพิ่มศักยภาพแก่ตนเอง และได้ยกระดับการศึกษาจากโครงการนี้ด้วย

ผลการประเมินหน่วยระบบ B (ผู้กู้แต่ละราย)

เป็นการประเมินผู้กู้แต่ละราย โดยพิจารณาปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของผู้กู้แต่ละรายของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองบัว ซึ่งมีผู้กู้ทั้งหมด 89 ราย จากสมาชิกกองทุนทั้งหมด 139 ราย โดยแบ่งเป็น 5 กลุ่มอาชีพ ดังนี้ กลุ่มอาชีพการเกษตร กลุ่มอาชีพเลี้ยงสัตว์ กลุ่มอาชีพค้าขาย กลุ่มอาชีพช่างฝีมือ และกลุ่มผู้ให้บริการ

ผลการประเมินบริบทเฉพาะผู้กู้แต่ละราย หน่วยระบบ B

ผลการประเมินบริบทเฉพาะผู้กู้แต่ละรายจะพิจารณาจาก ตัวชี้วัดที่สำคัญได้แก่ ความรู้ ทักษะสิน หนี้สินกับสถาบันต่างๆ หนี้ในระบบ อาชีพหลัก รายได้ ประสบการณ์ของผู้กู้แต่ละราย ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการประเมินบริบทของผู้กู้แต่ละรายดังตารางที่ 4.2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 ตัวชี้วัดบริบทของผู้กู้แต่ละราย
กลุ่มอาชีพการเกษตร

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ความรู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน	หนี้กองทุน	อาชีพหลัก	รายได้/เดือน	ประสบการณ์
1	นายพนล คร่ำสุข	ม.3	บ้าน, ที่ดิน	N/A	15,000	ทำนา	8,000	ทำมานานแล้ว
2	นายไพสาน ขอเหล็กกลาง	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	"	8,000	ทำนา	4,000	"
3	นางจินดา พิทักษ์จันทร์	ป.4	บ้าน, ที่ดิน	"	10,000	ทำนา	5,000	"
4	นางละมัย ขอประกลาง	ป.4	บ้าน, ที่ดิน	"	5,000	ทำนา	2,000	"
5	นางจงรัก จีบโพธิ์	ป.4	บ้าน, ที่ดิน	"	10,000	ปลูกมัน	4,000	"
6	นายช่ออน ทรวงโพธิ์	ป.4	บ้าน, ที่ดิน	"	8,000	ปลูกมัน	5,000	"
7	นายสุพรรณ ทรุษกระโทก	ม.3	บ้าน, ที่ดิน	"	15,000	ปลูกมัน	5,500	"
8	นางทิม เจริญรัมย์	ป.6	บ้าน, ที่ดิน, มอเตอร์ไซด์	"	12,000	ปลูกมัน	7,000	"
9	นางสมบุรณ์ เขยโพธิ์	ป.4	บ้าน, ที่ดิน	"	6,000	เพาะเห็ด	4,000	"
10	นายสันติ ถอนโพธิ์	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	"	6,000	ทำนา	4,000	"
รวมเงินกู้กองทุนทั้งหมด					95,000			

กลุ่มอาชีพเลี้ยงสัตว์

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ความ รู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน	หนี้ กองทุน	อาชีพ หลัก	รายได้/ เดือน	ประสบการณ์
1	นางสมจิตร สนเทห์	ป.4	บ้าน, ที่ดิน	N/A	10,000	เลี้ยงสัตว์	3,000	ทำมานานแล้ว
2	นางกำลัช กาสารายู	ป.4	"	"	8,000	เลี้ยงสัตว์	5,000	"
3	นางจาริณี ทรงจอหอ	ป.6	"	"	10,000	เลี้ยงสัตว์	4,000	"
4	น.ส.สมพร ซอกทองกลาง	ป.6	"	"	10,000	เลี้ยงสัตว์	2,000	"
5	นางประทีป จิตรจันทิก	ป.4	"	"	15,000	เลี้ยงสัตว์	6,000	"
6	นางอำไพ ไบโพธิ์	ป.6	"	"	10,000	เลี้ยงสัตว์	5,000	"
7	นายชัยนต์ รัตนศรี	ป.6	"	"	10,000	เลี้ยงสัตว์	4,000	"
8	นายอนุพล หล่อกลาง	ป.6	"	"	10,000	เลี้ยงสัตว์	4,000	"
11	น.ส.ปริศนา ชีเรนทร	ป.6	"	"	10,000	เลี้ยงสัตว์	6,000	"
10	นายวิรัช เกสูงเนิน	ป.4	"	"	20,000	เลี้ยงสัตว์	4,000	"
11	นายวุฒิชัย ทองสุ	ป.6	"	"	10,000	เลี้ยงสัตว์	5,000	"
12	นางแจ้ เกสูงเนิน	ป.4	"	"	20,000	เลี้ยงสัตว์	4,000	"
13	นางบุญเลี้ยง เพ็ชรพะเนา	ป.4	"	"	10,000	เลี้ยงสัตว์	8,000	"
14	นางเที่ยง สิงห์สันเทียะ	ป.4	"	"	5,000	เลี้ยงสัตว์	4,000	"
15	นายจันทร์ ฉางโพธิ์	ป.6	"	"	5,000	เลี้ยงสัตว์	4,000	"
16	นายสวัสดิ์ บุญไทยกลาง	ป.6	"	"	5,000	เลี้ยงสัตว์	4,000	"
17	นางเปลื้อง เขยโพธิ์	ป.6	"	"	12,000	เลี้ยงสัตว์	8,000	"
18	น.ส.ทุเรียน เขยโพธิ์	ป.2	"	"	10,000	เลี้ยงสัตว์	6,000	"
19	นางประไพ เปลี่นกลาง	ป.4	"	"	15,000	เลี้ยงสัตว์	8,000	"
20	นายจำเนียร จอนโพธิ์	ป.4	"	"	5,000	เลี้ยงสัตว์	4,000	"
21	นายอุทิศ กลัดกลาง	ป.6	"	"	8,000	เลี้ยงสัตว์	5,000	"
22	นางเดือนใจ เห็นจงชม	ป.3	"	"	15,000	เลี้ยงสัตว์	8,000	"
23	นางเกสร ไม้โคกสูง	ป.4	"	"	10,000	เลี้ยงสัตว์	6,000	"
24	นายประสงค์ เห็นกลาง	ป.4	"	"	20,000	เลี้ยงสัตว์	10,000	"
25	นายขันชัย เพ็ญโคกสูง	ป.4	"	"	10,000	เลี้ยงสัตว์	5,000	"
26	นางสมสาข กระเบากลาง	ป.5	"	"	10,000	เลี้ยงสัตว์	5,000	"
27	นายมานพ ค้างช้าง	ม.3	"	"	8,000	เลี้ยงสัตว์	4,000	"
28	นางสมถวิล ดวงเดือน	ป.4	"	"	6,000	เลี้ยงสัตว์	4,000	"
รวมเงินกู้กองทุนทั้งหมด					297,000			

กลุ่มอาชีพค้าขาย

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ความ รู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน	หนี้ กองทุน	อาชีพ หลัก	รายได้/ เดือน	ประสบการณ์
1	นางสุกัญญาโภมารกุลเกษร	ป.6	บ้าน, ที่ดิน, มอเตอร์ไซด์	N/A	10,000	ค้าขาย	9,000	ทำมานานแล้ว
2	นางสำราญ เขตจอหอ	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	"	8,000	ค้าขาย	5,000	"
3	นางไพลิน สุดสาคร	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	"	8,000	ค้าขาย	6,000	"
4	น.ส.ปริศณี จำปาโพธิ์	ป.6	"	"	6,000	ค้าขาย	7,000	"

5	นางแดง บวกโพธิ์	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	N/A	6,000	ค้าขาย	4,000	"
6	นายศรีคำพูด ไชยรงค์	ป.6	"	"	5,000	ค้าขาย	5,000	"
7	น.ส.สุดาทิพ กานงูเหลือม	ป.6	บ้าน, ที่ดิน รถมอเตอร์ไซด์	"	5,000	ค้าขาย	4,000	"
8	นางศรีไพร ดิษฐเนตร	ป.6	บ้าน, ที่ดิน รถยนต์	"	15,000	ค้าขาย	4,000	"
9	น.ส.นัศิทรานา นาคหลิม	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	"	10,000	ค้าขาย	4,000	"
10	นายอดุลย์ เบื้องกลาง	ป.6	บ้าน, มอเตอร์ไซด์	"	5,000	ค้าขาย	5,000	"
11	นายสมชัย แสงศรี	ม.6	บ้าน, ที่ดิน รถยนต์	"	20,000	ค้าขาย	10,000	"
12	นางปราณี กาวา	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	"	10,000	ทำนา	5,000	"
13	นายสุชาติ เบื้องกลาง	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	"	5,000	ค้าขาย	4,000	"
14	นางด้อย พึ่งโคกสูง	ป.6	บ้าน, ที่ดิน, ที่นา	"	7,000	ค้าขาย	4,000	"
15	นางพิกุล ขอเชียงกลาง	ป.6	บ้าน	"	5,000	ค้าขาย	3,000	"
16	นายประเสริฐ หนูแก้ว	ป.6	บ้าน, ที่ดิน, ที่นา, รถมอเตอร์ไซด์	"	10,000	ค้าขาย	8,000	"
17	นางกัณฑ์คณิษฐ์ ดีทะพานิชกุล	ม.6	บ้าน, ที่ดิน, รถยนต์	"	10,000	ค้าขาย	12,000	"
18	นางชอบ ศิริมมา	ป.3	บ้าน	"	5,000	รับจ้าง	4,000	"
19	นางอมอร อ่วมทอง	ป.4	บ้าน	"	5,000	รับจ้าง	5,000	"
20	นายน้อย วงษ์ชาญศรี	ป.6	บ้าน, ที่ดิน, รถยนต์	"	10,000	ค้าขาย	8,000	"
21	นางสมชัย มาตรโพธิ์	ป.5	"	"	15,000	ค้าขาย	10,000	"
22	นายเผด็จ ประกอบผล	ป.6	"	"	20,000	ค้าขาย	8,000	"
23	นายไสว โคกกลาง	ม.3	"	"	20,000	รับจ้าง	10,000	"
24	นางยูเพ็ญ คลังชำนาญ	ป.4	บ้าน, ที่ดิน	"	10,000	ค้าขาย	8,000	"
25	นางเกลี้ยง ศรีนอก	ป.6	"	"	10,000	ค้าขาย	6,000	"
26	นางรุ่งจวน ถัดกลาง	ม.1	"	"	20,000	ค้าขาย	10,000	"
27	นางสุมาลี บุญหมื่นไวย	ม.3	"	"	20,000	รับจ้าง	15,000	"
28	นายประจักษ์ แซ่ตั้ง	ป.4	บ้าน, ที่ดิน, รถยนต์	"	15,000	ค้าขาย	12,000	"
29	นายแสวง เขื่อนมะเรียง	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	"	15,000	ค้าขาย	10,000	"
30	นางลไมย เพื่อนทิมาข	ป.4	บ้าน, ที่ดิน	"	10,000	ค้าขาย	8,000	"
รวมเงินกู้กองทุนทั้งหมด					315,000			

กลุ่มอาชีพผู้ให้บริการ

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ความ รู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน	หนี้ กองทุน	อาชีพ หลัก	รายได้/ เดือน	ประสบการณ์
1	นายเจริญ ชาสิงห์	ป.6	บ้าน, ที่ดิน, รถยนต์	N/A	10,000	ช่างซ่อม	12,000	ทำมานานแล้ว
2	นางบัญญัติ อินโพธิ์	ป.4	"	"	20,000	ผู้ซ่อม	15,000	"
3	นางรักชนก เพ็ชรสุข	ป.6	"	"	15,000	ช่าง	15,000	"
4	นางนงกระลิ่ง โบโพธิ์	ป.4	บ้าน, ที่ดิน	"	20,000	ช่าง	12,000	"
รวมเงินกู้กองทุนทั้งหมด					65,000			

กลุ่มอาชีพช่างฝีมือ

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล	ความ รู้	ทรัพย์สิน	หนี้สิน	หนี้ กองทุน	อาชีพ หลัก	รายได้/ เดือน	ประสบการณ์
1	นายเจริญ เชนโลกสูง	ป.6	บ้าน, ที่ดิน, รถยนต์	N/A	10,000	ตีมีด	7,000	ทำมานานแล้ว
2	นางแจ่ม สอนกลาง	ม.3	บ้าน, ที่ดิน	"	8,000	เย็บผ้า	5,000	"
3	นางประมวล เพียรสนิท	ป.4	บ้าน, ที่ดิน, ที่นา	"	20,000	เย็บผ้า	10,000	"
4	นายประกอบ นาดคิด	ม.6	บ้าน, ที่ดิน	"	10,000	ตีมีด	8,000	"
5	นายสุพล ถิ่นโพธิ์	ป.6	"	"	10,000	ตีมีด	6,000	"
6	นางน้อม ดิกลาง	ม.1	"	"	15,000	เย็บผ้า	8,000	"
7	นายชิต ขอเหล็กกลาง	ม.3	"	"	15,000	ตีมีด	10,000	"
8	นางถิ เฉยกลาง	ป.4	"	"	10,000	เย็บผ้า	8,000	"
9	นางเอียง ชิงโพธิ์	ม.	"	"	5,000	เย็บผ้า	5,000	"
10	นายเจริญ ชาลิ่งศ์	ม.3	"	"	10,000	ตีมีด	8,000	"
11	นายประสพชัย เลิศนอก	ป.6	บ้าน, ที่ดิน มอเตอร์ไซด์	"	20,000	ตีมีด	10,000	"
12	นางสัมพันธ์ จิโพธิ์	ป.4	"	"	10,000	เย็บผ้า	8,000	"
13	นายเต็ม ไบโพธิ์	ม.3	"	"	15,000	ตีมีด	12,000	"
14	นางไบล มาศฉวี	ป.6	บ้าน, ที่ดิน	"	15,000	เย็บผ้า	10,000	"
15	นางนิยม พิทักษ์จันทร์	ม.3	"	"	20,000	เย็บผ้า	15,000	"
16	นางจวน ลือสันเทียะ	ป.4	"	"	15,000	เย็บผ้า	9,000	"
17	นางจอย ชัดโพธิ์	ป.4	"	"	5,000	เย็บผ้า	4,000	"
รวมเงินกู้กองทุนทั้งหมด					208,000			

ที่มา : เอกสารด้านการเงินของกองทุนหมู่บ้านหนองบัว (2544 - 2545)

N/A = ไม่พบข้อมูล

กล่าวโดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่า ปัจจัยนำเข้าของผู้ในแต่ละรายนั้นแสดงให้เห็นถึงความพร้อมในการประกอบธุรกิจ คือ ผู้ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการประกอบกิจการตามคำขอู้ เพราะทำมาแต่ดั้งเดิมอยู่ก่อนแล้ว ในด้านความรู้ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6 ทรัพย์สินจะมีบ้าน ที่ดิน ที่นา เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง รถมอเตอร์ไซด์มีเกือบทุกหลังคาเรือน ไม่มีข้อมูลด้านหนี้สิน อาชีพหลักของสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านหนองบัวคือ การเกษตร เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย ช่างฝีมือ มีรายได้เฉลี่ย ประมาณ 5,000 บาท / เดือน

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของผู้ดูแลราย (หน่วยระบบ B)

การประเมินปัจจัยนำเข้าในการดำเนินกิจกรรมของผู้ดูแลราย เราจะพิจารณาจากตัวชี้วัดสำคัญ 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ เงินกู้ที่ได้ เงินอื่นๆ สถานที่และวัสดุคิบ เทคนิควิธีทำงาน และกำลังงาน (จำนวนคนงาน) ในกรณีของสมาชิกผู้ดูแลรายของกองทุนหมู่บ้านหนองบัว ตัวชี้วัดดังกล่าวจะนำเสนอดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของผู้ดูแลรายของกองทุนหมู่บ้านหนองบัว พ.ศ. 2544

กลุ่มอาชีพ	เงินกู้ที่ได้ (เฉลี่ยต่อกลุ่มอาชีพ)	เงินอื่น ๆ	สถานที่	เทคนิควิธีทำงาน	กำลังงาน แรงงาน(หน่วย)
ทำการเกษตร (10 คน)	9,500	N/A	ที่บ้าน	ทำมานานแล้ว จนเกิดความชำนาญ	สมาชิกในครัวเรือน
เลี้ยงสัตว์ (28 คน)	10,500	N/A	ที่บ้าน	“	สมาชิกในครัวเรือน
ค้าขาย (30 คน)	10,500	N/A	ที่บ้าน	“	สมาชิกในครัวเรือน
งานช่างฝีมือ (17 คน)	12,000	N/A	ที่บ้าน	“	สมาชิกในครัวเรือน
งานบริการ (4 คน)	16,000	N/A	ที่บ้าน	“	สมาชิกในครัวเรือน

ที่มา : บร. 11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี

N/A = ไม่พบข้อมูล

จากตารางที่ 4.3 จะเห็นได้ว่าโดยภาพรวมนั้นจำนวนเงินที่ผู้ดูแลรายได้รับ คือ 10,000 บาท สถานที่ในการประกอบกิจกรรมคือที่บ้าน เทคนิควิธีทำงานนั้นทำมาตั้งแต่ดั้งเดิมจนเกิดความชำนาญในอาชีพ จำนวนคนงานจะเป็นสมาชิกในครัวเรือนช่วยกัน

ผลการประเมินกระบวนการของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

ในแง่ของกระบวนการของผู้กู้แต่ละรายนั้น ผู้วิจัยจะพิจารณาแยกตามกลุ่มอาชีพ โดยให้ความสนใจกับตัวแปรและตัวชี้วัดที่สำคัญได้แก่ การทำกิจกรรมกฎวิถี การหาตลาดที่ดี การหาวัตถุดิบ และการทำบัญชี ซึ่งแยกกลุ่มอาชีพได้ดังนี้

กลุ่มผู้มีอาชีพการเกษตร : มีสมาชิกผู้กู้จำนวน 10 ราย เป็นเงิน 95,000 บาท ผลการประเมินพบว่าผู้มีอาชีพทำนาส่วนใหญ่มีเทคนิควิธีการประกอบอาชีพทำนาแบบดั้งเดิม ทำสืบต่อกันมาเรื่อย ๆ ไม่ได้ศึกษาหรือได้รับการฝึกอบรมมาจากที่ใดและทำนาสำหรับบริโภคในครัวเรือนเหลือส่วนน้อยก็ขายใช้หนี้บ้าง พื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 5-10 ไร่ต่อครัวเรือน แรงงานที่ใช้เป็นสมาชิกในครอบครัว มีการจ้างแรงงานจากเพื่อนบ้านในช่วงดำนา สำหรับเงินกู้ที่ได้รับโดยเฉลี่ยรายละ 9,500 บาท ก็นำมาลงทุนเพิ่มสำหรับซื้อปุ๋ย จ้างแรงงาน จ้างรถไถ ฯลฯ

กลุ่มอาชีพเลี้ยงสัตว์ : มีสมาชิกผู้กู้จำนวน 28 ราย เป็นเงิน 297,000 บาท เงินกู้ที่ได้รับโดยเฉลี่ยรายละ 10,500 บาท ผลการประเมินพบว่าผู้กู้ส่วนใหญ่มีอาชีพเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพรองจากทำนา เช่น เลี้ยงวัว หมู ไก่ เป็ด ฯลฯ ซึ่งเงินที่กู้ได้ก็นำมาซื้อพันธุ์สัตว์ ซื้ออาหารสัตว์ ฯลฯ

กลุ่มอาชีพค้าขาย : มีสมาชิกผู้กู้จำนวน 30 ราย เป็นเงิน 315,000 บาท เงินกู้ที่ได้รับโดยเฉลี่ยรายละ 10,500 บาท ผลการประเมินพบว่าผู้มีอาชีพค้าขายส่วนใหญ่ก็ประกอบอาชีพค้าขายอยู่ก่อนแล้วเพียงแต่กู้เงินมาเป็นทุนเพิ่ม เพื่อซื้อสินค้าเข้าร้าน สำหรับอาชีพค้าขายนั้นจะมีเงินทุนหมุนเวียนทุกวัน ส่วนใหญ่ก็จะขายของชำ ขายอาหารในหมู่บ้าน ฯลฯ

กลุ่มอาชีพงานช่างฝีมือ : มีสมาชิกผู้กู้จำนวน 17 ราย เป็นเงิน 208,000 บาท เงินกู้ที่ได้รับโดยเฉลี่ยรายละ 12,000 บาท ผลการประเมินพบว่าผู้กุนำเงินที่กู้ได้ไปซื้อวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ที่ใช้ประกอบการคือที่บ้านของผู้กู้เอง กิจกรรมดังกล่าวผู้กู้เคยทำอยู่ก่อนแล้ว

กลุ่มงานบริการ : มีสมาชิกผู้กู้จำนวน 4 ราย เป็นเงิน 65,000 บาท เงินกู้ที่ได้รับโดยเฉลี่ยรายละ 16,000 บาท ผลการประเมินพบว่าผู้กุนำเงินที่กู้ได้ไปซื้อวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ที่ใช้ประกอบการคือที่บ้านของผู้กู้เอง กิจกรรมดังกล่าวผู้กู้เคยทำอยู่ก่อนแล้ว

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่ปัจจัยกระบวนการผลิตของผู้กู้กองทุนหมู่บ้านหนองบัวมีประสิทธิภาพและได้ดำเนินกิจกรรมจริงตามคำขอกู้ ผู้กู้ในแต่ละอาชีพก็นำเงินกู้ไปลงทุนเพิ่มจากอาชีพที่ทำอยู่ก่อนแล้ว มีประสบการณ์การทำงานมานานแล้ว แต่มีข้อจำกัดอยู่ที่จำนวนเงินที่ขอกู้ได้น้อยเกินไป

ผลการประเมินผลผลิตของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

ผู้วิจัยจะประเมินผลผลิตของผู้กู้แต่ละรายของกองทุนหมู่บ้านหนองบัว แยกตามกลุ่มอาชีพ โดยที่แต่ละกลุ่มอาชีพจะได้พิจารณาผลโดยตรง ผลกระทบโดยตรง และผลกระทบโดยอ้อม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มอาชีพทำการเกษตร ผลโดยตรงคือผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองบัวมีเงินลงทุนเพิ่มเพื่อซื้อปุ๋ย จ้างแรงงาน มีรายได้ มีเงินสำหรับซื้อสิ่งของที่จำเป็นต้องใช้ มีอาชีพ มีการประกอบกิจกรรมในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น ผลกระทบทางอ้อมคือผู้กู้มีความภาคภูมิใจในผลผลิตของตน มีการพึ่งพาตนเองได้ ผู้กู้มีศักยภาพมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวแนบแน่นขึ้น ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

กลุ่มอาชีพเลี้ยงสัตว์ ผลโดยตรงคือผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองบัว มีเงินลงทุนเพิ่มเพื่อซื้อพันธุ์สัตว์ อาหารสัตว์ ยารักษาโรคสัตว์ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น มีเงินสำหรับซื้อสิ่งของที่จำเป็นต้องใช้ มีอาชีพ มีการประกอบกิจกรรมในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น ผลกระทบทางอ้อมคือผู้กู้มีความภาคภูมิใจที่พึ่งพาตนเองได้ ผู้กู้มีศักยภาพมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจทำให้ครอบครัวมีความสุข ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

กลุ่มอาชีพค้าขาย ผลโดยตรงคือผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองบัว มีเงินลงทุนเพิ่มเพื่อขยายกิจการ มีรายได้ มีเงินสำหรับซื้อสิ่งของที่จำเป็นต้องใช้ มีกิจการที่มั่นคง มีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรมในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น ผลกระทบทางอ้อมคือผู้กู้มีความภาคภูมิใจที่พึ่งพาตนเองได้ ผู้กู้มีศักยภาพมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ครอบครัวมีความสุข ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

กลุ่มอาชีพช่างฝีมือ ผลโดยตรงคือผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองบัวมีเงินลงทุนเพิ่มเพื่อซื้อวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเพิ่ม ทำให้มีรายได้เพิ่ม มีเงินสำหรับซื้อหาสิ่งของที่จำเป็นต้องใช้ มีกิจการที่มั่นคง มีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรมในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น ผลกระทบทางอ้อมคือผู้กู้มีความภาคภูมิใจในผลผลิตของตน ได้พัฒนาและสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถพึ่งพาตนเองได้ ผู้กู้มีศักยภาพมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจทำให้ครอบครัวมีความสุข ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

สรุปภาพรวมของกองทุนหมู่บ้านหนองบัว

กองทุนหมู่บ้านหนองบัว สมาชิกส่วนใหญ่กู้เงินไปเพื่อดำเนินกิจการด้านเกษตรกรรม คือ ทำนา ทำไร่ และเลี้ยงสัตว์ ลำดับต่อมาคือกู้เงินมาลงทุนค้าขาย งานช่างฝีมือ และงานบริการ ตามลำดับ โดยภาพรวมผู้กู้ส่วนใหญ่นำเงินกู้ไปใช้ในกิจการตามคำขอกู้จริง โดยกิจการเหล่านั้นผู้กู้ได้ทำมาตั้งแต่ดั้งเดิม มีเพียงส่วนน้อยที่ไม่นำเงินกู้ไปใช้ในกิจการตามคำขอกู้แต่นำไปชำระหนี้ที่มีอยู่ก่อนซึ่งผู้วิจัยและกรรมการกองทุนเห็นว่าเป็นประโยชน์เช่นกัน เมื่อผู้กู้นั้นมีภาระหนี้สินลดลง ย่อมเกิดกำลังใจในการประกอบอาชีพ สามารถขยับขยายกิจการ ซึ่งในท้ายสุดก็สามารถนำเงินมาชำระคืนกองทุนได้ตามกำหนดเช่นกัน

สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

1. การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- 1) การเกิดกองทุน : โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามนโยบายของรัฐบาล นั้น มีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับประชาชนผู้ยากจน ด้อยโอกาส ทำให้หมู่บ้านหนองบัวมีเงินทุนหมุนเวียนสำหรับพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน ก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่สมาชิกในชุมชน อีกทั้งทำให้ชาวบ้านมีความสุข มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ไม่ต้องละทิ้งครอบครัวไปทำงานต่างถิ่น
- 2) ระบบบริหารกองทุน : เป็นไปด้วยความโปร่งใส ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง เริ่มตั้งแต่การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านโดยผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้าน การคัดเลือกคณะกรรมการตามคุณสมบัติที่กำหนดกรรมการทุกคนมีความน่าเชื่อถือมีความรู้ความสามารถในการบริหารกองทุน การดำเนินงานของกองทุน เป็นแรงขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจที่ส่งผลดีในด้านอื่นๆ ด้วย เช่น ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่บ้าน การร่วมมือร่วมใจกันแก้ไขปัญหา ตลอดจนชาวบ้านตระหนักถึงคุณค่าของตนและภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้คณะกรรมการยังได้ความรู้เพิ่มเติมทั้งด้านการบริหารจัดการ และด้านการจัดทำบัญชีต่างๆ การทำงานจึงมีประสิทธิภาพ เป็นต้น
- 3) การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง : คนในชุมชนรู้จักการพึ่งพาตนเอง การนำเงินกู้ที่ได้ไปใช้เพื่อพัฒนาอาชีพของตนให้เกิดความเจริญมีความมั่นคงในอาชีพ ครอบครัวมีความสุขอยู่กันพร้อมหน้า ซึ่งเป็นการลดปัญหาด้านเศรษฐกิจ การว่างงาน และแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ชาวบ้านยังได้เรียนรู้ที่จะปรับและพัฒนาตัวเองให้อยู่รอดได้ในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน
- 4) การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ : การแก้ปัญหาเศรษฐกิจโดยมุ่งสู่หน่วยที่เล็กที่สุดของระบบเศรษฐกิจ คือ หมู่บ้านหรือชุมชนนั้น ก่อให้เกิดแรงขับเคลื่อนและกระตุ้นการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจได้จริง การที่หน่วยที่เล็กที่สุดของระบบเศรษฐกิจได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้อง ชาวบ้านมีอาชีพที่มั่นคงเป็นหลักแหล่งไม่ย้ายถิ่นฐาน เป็นการสร้างฐานที่มั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ถึงแม้ว่าผลที่ได้ยังไม่ชัดเจนเป็นรูปธรรมนัก แต่ผู้วิจัยเชื่อว่าผลของวันนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจระดับประเทศในอนาคตอย่างแน่นอน
- 5) การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง : เมื่อชาวบ้านมีความสุข ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

1. ปัจจัยด้านบวก

- 1) ประชาชนในหมู่บ้านหนองบัวเข้าใจนโยบายของรัฐบาลและให้ความร่วมมือสนับสนุนเป็นอย่างดี
- 2) ผู้นำของหมู่บ้านมีความเป็นผู้นำ ซื่อสัตย์สุจริต มุ่งมั่นในการทำงาน เสียสละเพื่อส่วนรวม และมีความรู้ความสามารถ ทำให้ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ
- 3) ชาวบ้านหนองบัวมีความซื่อสัตย์ สามัคคี ให้ความช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกัน และมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย
- 4) ผู้มีส่วนใหญ่นำเงินกู้ไปใช้ในกิจการตามคำขอกู้จริง และชำระคืนเงินกู้ตามกำหนด ส่วนที่ไม่นำเงินกู้ไปใช้ในกิจการตามคำขอกู้แต่นำไปชำระคืนหนี้ที่มีอยู่ก่อนก็สามารถนำเงินมาชำระคืนกองทุนได้ตามกำหนดเช่นกัน

2. ปัจจัยด้านลบ

- 1) วงเงินที่ปล่อยกู้ไม่เพียงพอ
- 2) เงื่อนไขด้านระยะเวลาการชำระคืนเงินกู้รายปี (จ่ายคืนทุก 6 เดือน) ของผู้กู้ส่วนใหญ่คือ 81 ราย จากทั้งหมด 89 ราย ทำให้มีปัญหาเงินหมุนเวียนในระบบ
- 3) ปัญหาหนี้สินซ้ำซ้อนของชาวบ้าน
- 4) ไม่มีการวางแผนการผลิต
- 5) ไม่มีแผนการจัดหาตลาด
- 6) ความเคยชินกับสิ่งเดิมๆ ทำให้ไม่แสวงหาสิ่งใหม่ๆ
- 7) ขาดความรู้ด้านเทคโนโลยี
- 8) ไม่ได้รับข่าวสาร
- 9) ไม่มีผู้เชี่ยวชาญแนะนำอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ

การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

ชาวบ้านมีพัฒนาการในด้านการประกอบอาชีพการบริหารการเงินทุนให้เกิดประโยชน์งอกเงยขึ้น ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมในระดับหมู่บ้านและส่งผลไปยังระดับประเทศก่อให้เกิดการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชน

ความเข้มแข็งของชุมชน

1) ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง กระตุ้นการซื้อขายทำให้เงินหมุนเวียนในชุมชน ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น การช่วยเหลือพึ่งพาตนเองของชาวบ้าน ก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ การมีงานทำ ก่อให้เกิดความมั่นคงมีเสถียรภาพทางด้านเศรษฐกิจ ช่วยลดปัญหาของสังคม ช่วยลดปัญหา การว่างงาน มีการบริหารจัดการกองทุนที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ ทำให้เงินกองทุนยังคงอยู่ต่อไป

2) ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า ประชาชนมีหนี้สินลดลง มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ที่แน่นอนเพียงพอกับรายจ่าย ประชาชนมีอาชีพเสริมที่ก่อให้เกิดรายได้ ชาวบ้านไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือและแก้ปัญหาอย่างจริงจัง



บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

เนื้อหาของบทที่ 5 เป็นการสรุปอภิปรายผลและและนำเสนอแนะข้อมูลต่างๆ ที่ผู้วิจัยค้นพบจากการติดตามและประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองบัว ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2545 จนถึงเดือนสิงหาคม 2545 มีเนื้อหาสำคัญ ดังต่อไปนี้

สรุปผลการประเมิน

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อศึกษาของบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านหนองบัว ในประเด็นต่างๆ คือ เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้าน มีความสามารถบริหารจัดการของกองทุนของตนเอง มีกระบวนการพึ่งพาตัวเอง โดยการเรียนรู้ และคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาของตัวเอง มีการสร้างศักยภาพของตัวเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในอนาคต เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมหรือขัดขวางการดำเนินงาน เพื่อบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ และเกิดการเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้านและตำบล เพื่อศึกษาตัวชี้วัดและระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดซึ่งกำหนดโดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2. วิธีการดำเนินงาน สรุปได้ คือ ศึกษานโยบาย ปรัชญา วัตถุประสงค์ และกฎระเบียบเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน ศึกษาบริบทชุมชน สภาพการดำเนินงานและสถานการณ์ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านหนองบัว ซึ่งผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่ รวมทั้งใช้ ซิฟฟ์โมเดล ในการวิเคราะห์และกำหนดตัวชี้วัด ตลอดจนตัวแปรที่ทำการเก็บข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. ต่างๆ และเก็บข้อมูลอื่นๆ เพิ่มเติม เมื่อได้ข้อมูลที่ต้องการแล้ว ก็นำข้อมูลพื้นฐานชุมชน ข้อมูลกองทุนหมู่บ้าน ข้อมูลเอกสารของทางราชการ และข้อมูลเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องการประเมินกองทุนหมู่บ้านหนองบัว ผู้วิจัยจะยึดเอาหลักการ วัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการประเมินและปัจจัยชี้วัดใน CIPP Model เป็นหลักในการประเมิน

3. ผลการดำเนินการประเมิน สรุปได้ดังนี้ คือ ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวิธีคิดในการพัฒนาหมู่บ้านหนองบัว ได้ทราบถึงศักยภาพของการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านหนองบัวที่สามารถ

บริหารการจัดการกองทุนให้ดำเนินไปด้วยดี มีแหล่งเงินทุนให้แก่สมาชิก ผู้กู้อย่างไม่ขาดสน ผู้กู้สามารถนำเงินไปพัฒนาอาชีพของตน สร้างงาน สร้างรายได้ เป็นการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจ ของชุมชนให้ดีขึ้น ได้ทราบถึงความสามารถในการ จัดการตนเอง และแก้ไขปัญหา ของตนเอง ได้มีการรวมตัวกันของชุมชนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมิใช่ประโยชน์ส่วนตัว โดยการสร้างจิตสำนึกของชุมชนได้จากการที่สมาชิกมีความผูกพัน รักใคร่สามัคคีทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งได้ในที่สุด

อภิปรายผล

จากนโยบายของรัฐบาล ได้มีการจัดสรรเงิน 1 ล้านบาทมาสู่ประชาชน เพื่อเป็นการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน การติดตามจากการปฏิบัติงานในหมู่บ้านหนองบัวตลอดระยะเวลา 7 เดือน ผู้วิจัยพบว่าบ้านหนองบัวมีความเข้มแข็งในระดับที่สามารถบริหารจัดการเงินกองทุน 1 ล้านบาทของตนเองได้ มีกระบวนการพึ่งพาตนเองโดยการเรียนรู้ และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง มีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

ในรอบ 7 เดือน ผู้วิจัยพบว่าคณะกรรมการ และสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองบัว มีความเข้าใจกฎระเบียบ ในระดับที่ชัดเจน เข้าใจในนโยบายของรัฐบาล ที่จัดสรรงบประมาณมาเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า และประชาชนได้รับรู้ข่าวสารของทางราชการทุกระยะทำให้เกิดความเข้าใจอันดีและถูกต้องตรงกัน ก่อให้เกิดการประสาน ความร่วมมือร่วมใจกันในหมู่บ้าน ส่วนการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละรายในรอบ 7 เดือน ที่ผ่านมามีกลุ่มอาชีพ ซึ่งผู้วิจัยพบว่า แต่ละกลุ่มอาชีพที่กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านพบว่า ร้อยละ 85 % นำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ ส่วนใหญ่ดำเนินกิจการของตนเองอย่างค่อนข้างได้ผล อย่างไรก็ตาม มีสมาชิกส่วนหนึ่งที่กู้แล้วนำไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ เช่น นำไปใช้หนี้ ซึ่งก็มีอยู่จำนวนน้อย

ความคิดเห็นของชาวบ้านต่อกองทุน

สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน มีความเห็นว่าเป็นกองทุนที่ดีช่วยเหลือคนยากจนช่วยเหลือชาวบ้านให้มีเงินมาลงทุนประกอบอาชีพ สร้างงานสร้างรายได้ทำให้ชาวบ้านมีงานทำมีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำให้ไม่ต้องไปทำงานที่อื่น

คณะกรรมการกองทุนมีความเห็นว่าช่วยให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น มีการสร้างงานสร้างอาชีพ อีกทั้งยังเป็นการฝึกให้ชาวบ้านมีการเรียนรู้วิธีการทางธุรกิจ และเรียนรู้วิธีการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านด้วย

ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนมีความเห็นว่าเป็นโครงการที่ดีแต่ไม่รู้ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ อยากให้มีการสานต่อโครงการเพื่อชาวบ้านจะได้กินดีอยู่ดีตลอดไป

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไข ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านหนองบัว ดังนี้ คณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้าน ควรมีการติดตามผู้กู้ ที่ขอกู้ว่าได้นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์หรือไม่ หรือกฎระเบียบคุณสมบัติผู้กู้ เช่น เงินที่ขอกู้ไปถึงมือผู้เดือดร้อนเงิน หรือต้องการเงินเพื่อไปพัฒนาอาชีพหรือเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวจริงหรือไม่ หรือเงินควรถึงมือผู้กู้ที่มีความสามารถในการชำระเงินคืนหรือรับผิดชอบต่อเงินที่กู้มา โดยนำเงินมาคืนได้ทันตามกำหนดเพื่อจะได้ต่อดอกไว้สำหรับคนอื่นที่ต้องการกู้หรือเพื่อพัฒนาอาชีพรายต่อไป

2. ผู้วิจัยเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน คือ การทำงานของคณะกรรมการควรมีการกระจายงานและทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรือตามตำแหน่งที่ทุกคนรับผิดชอบถ้าทุกคนปฏิบัติได้ดังนั้น งานบริหารกองทุนก็จะมีการพัฒนาไปสู่แนวทางที่ทุกคนร่วมกันวางไว้และควรมีการประชุมร่วม หรือมีการฝึกอบรม พาไปดูงานของหมู่บ้านอื่นที่ประสบความสำเร็จ จะได้มีแนวทางของการทำงานที่ดียิ่งขึ้น

3. ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน คือ เงินที่สมาชิกกู้ไปไม่เหมาะกับบางอาชีพ เช่น การปลูกมันสำปะหลังซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องใช้ระยะเวลาต้องรอระยะเวลาจึงจะเกิดผล แต่เงินกู้ต้องคืนภายใน 6 เดือน ซึ่งอาจจะทำให้ไม่เกิดผลดีและไม่เกิดประโยชน์ต่อผู้กู้ อาจทำให้มีการหันไปกู้ยืมเงินนอกระบบมาใช้คืนกองทุนก่อน เมื่อครบกำหนดชำระ

4. ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เป็นแนวทางที่จะนำมาค้นคว้าวิจัยต่อไป ดังนี้ กลุ่มตีมืด และกลุ่มเพาะเห็ดฟาง ควรมีการเชิญวิทยากรในระดับท้องถิ่น หรือ เชิญเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความรู้เกี่ยวกับกลุ่มอาชีพตีมืด หรือเพาะเห็ดฟาง มาจัดสาริต หรือฝึกอบรม เพื่อให้มีความรู้และทำงานได้อย่างถูกต้องตามกระบวนการของอาชีพ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์เต็มที่ต่อกลุ่มอาชีพของตนเอง อีกประเด็นคือ เรื่องความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านหนองบัว เมื่อสิ้นสุดโครงการบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน ชาวบ้านจะสามารถบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของตนเองให้เข้มแข็งได้หรือไม่ สำหรับงานประเมินผลในระยะยาว ชาวบ้านควรมีการติดตามผลระยะๆ โดยมีการแบ่งหน้าที่ และปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อความเข้มแข็งของหมู่บ้านตนเอง หรือขอความร่วมมือจากพนักงานของรัฐหรือนักวิจัย ให้ความรู้เกี่ยวกับงานประเมินหรือวิจัย เพื่อที่ชาวบ้านจะได้ประเมินหรือติดตามการทำงานกองทุนหมู่บ้านกันเองให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังยืนตลอดไป เพื่อให้สามารถเข้าสู่กระบวนการพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด

สรุปสถานการณ์กองทุนหมู่บ้านหนองบัว

1. ด้านเงินกองทุน: สถานะทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านหนองบัว ณ 30 มิถุนายน 2545

เงินฝากธนาคาร	509,581	บาท
ลูกหนี้	532,729	บาท
รวม	1,042,310	บาท

จากตัวเลขแสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านหนองบัว ครั้งปีแรกเกิดผลตอบแทนจากการให้กู้ 42,310 บาท ซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพของชุมชน และเป็นตัวบ่งชี้ว่ากองทุนจะยั่งยืนต่อไป

หมายเหตุ บัญชีเงินฝากธนาคารออมสินของกองทุนเลขที่ 06-4301-20-189230-2

กองทุนรับโอนเงิน 1 ล้านบาท เมื่อ 6 พฤศจิกายน 2544

สมาชิกผู้กู้รับโอนเงินงวดแรก เมื่อ 4 ธันวาคม 2544

จำนวนสมาชิกผู้กู้งวดแรก 89 ราย จากสมาชิกทั้งสิ้น 139 ราย

*** กองทุนอนุมัติเงินกู้งวดที่ 2 เมื่อ 3 กรกฎาคม 2545

***** อนุมัติให้กู้จำนวน 17 ราย (เป็นชาย 3 ราย เป็นหญิง 14 ราย) รวมเป็นเงิน 316,000 บาท

*****อนึ่งสมาชิกและคณะกรรมการกองทุนมีความเห็นพ้องร่วมกันถึงการเพิ่มสัดส่วนการให้กู้ระยะสั้นมากขึ้น คือ 1 เดือน หรือ 3 เดือน เพื่อให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนในกองทุนมากขึ้นและเร็วขึ้น

2. สถิติที่สำคัญของผู้กู้แยกตามกลุ่มอาชีพกองทุนหมู่บ้านหนองบัว พ.ศ. 2544

กลุ่มอาชีพ	จำนวนผู้กู้ (คน)	เงินกู้ที่ได้รวม ของกลุ่ม	เงินกู้ที่ได้เฉลี่ย รายคน
ทำการเกษตร	10	95,000	9,500
เลี้ยงสัตว์	28	297,000	10,500
ค้าขาย	30	315,000	10,500
งานช่างฝีมือ	17	208,000	12,000
งานบริการ	4	65,000	16,000
รวม	89	980,000	

3. ด้านการบริหารงานกองทุน : ผู้วิจัยพบว่ามีการกองทุนที่ปฏิบัติงานจริงเพียง 3 ท่าน จาก กรรมการทั้งหมด 13 ท่าน โดยแบ่งเป็นชาย 1 ท่าน หญิง 2 ท่าน ดังนี้

กรรมการชายคือ ผู้ใหญ่มานะ ถิ่นโพธิ์ ซึ่งเป็นผู้ใหญ่อำเภอหนองบัว โดยอุปนิสัยส่วนตัวท่านเป็นคนซื่อสัตย์ โอบอ้อมอารี ขยันขันแข็ง และมีน้ำใจ ทำหน้าที่ประสานงานและบอกข่าวสารกับสมาชิกกองทุน

กรรมการหญิงอีก 2 ท่าน โดยส่วนตัวเป็นเพื่อนสนิทกัน คือ น.ส.ชนาภรณ์ ม่วงณรงค์ ตำแหน่งเหรียญกองทุน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาบัญชี เป็นเจ้าหน้าที่บัญชี ประจำ อบต.หนองสูงเหนือ โดยอุปนิสัยส่วนตัวเป็นคนสุภาพเรียบร้อย ขยันอดทน ซื่อสัตย์ มีน้ำใจ และ น.ส.อารีย์ ขุดโพธิ์ กรรมการกองทุน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาบริหารทั่วไป โดยอุปนิสัยส่วนตัวเป็นคนสุภาพเรียบร้อย ขยันอดทน ซื่อสัตย์ มีน้ำใจ เข้ากับคนง่าย ทั้งสองท่านทำหน้าที่ดูแลทำบัญชีกองทุน ซึ่งเป็นไปด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้

ทางด้านประธานกองทุน ท่านมีประสบการณ์ทำงานในสถาบันการเงินกว่า 30 ปี ท่านเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมักคิดโครงการดีๆ ขึ้นมาเสนอ แต่ขาดการผลักดันและสานต่อ โครงการเหล่านั้นจึงไม่บังเกิดผลเป็นรูปธรรม ส่วนกรรมการท่านอื่นๆ จะให้ความสำคัญกิจการส่วนตัวมากกว่างานกองทุน จะมาช่วยงานช่วงมีการประชุมเท่านั้น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา. ชุติวารสารนิพนธ์. นนทบุรี :

เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์. 2545.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา. ชุติวารสารวิจัยชุมชน. นนทบุรี :

เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์. 2545.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา. ชุติวารสารประเมินเพื่อการพัฒนา. นนทบุรี :

เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์. 2545.

กลุ่มนักศึกษากองทุนหมู่บ้านตำบลบ้านโพธิ์, 2545. "สรุปผลการจัดเวทีประชาคมกองทุนหมู่บ้าน
ระดับตำบล", 17 มกราคม 2545. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)

กลุ่มนักศึกษากองทุนหมู่บ้านตำบลบ้านโพธิ์, 2545. "รายงานสรุปโครงการแลกเปลี่ยนความคิดและ
ประสบการณ์ในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน", 30 มีนาคม 2545. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองบัว, ข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านหนองบัว. 2544. (เอกสารไม่ตีพิมพ์)

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. 2544.

คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. 2544.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.

นงลักษณ์ เดชระพีพงษ์, 2544. "จุดเด่น จุดด้อยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง". วารสารการศึกษา
นอกระบบ, ฉบับที่ 12 (กันยายน 2544), หน้า 32-33.

มณีรัตน์ โฆษิตนกุล, 2545. "ศักยภาพของชุมชนกับอนาคตของกองทุนเงินล้าน กรณีกองทุนหมู่บ้าน
หนองบัว" (เอกสารไม่ตีพิมพ์)

ศัลยา ประชาชาติ, 2545. "เศรษฐกิจโตขึ้น 0.80 %". มติชนสุดสัปดาห์. 24-30 (มิถุนายน 2545),
หน้า 16.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ), 2544. รวมบทความทางการประเมิน. พิมพ์ครั้งที่ 6 ฉบับ
ปรับปรุงเพิ่มเติม สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 182-194.

เสรี พงศ์พิศ, 2544. แนวคิด แนวปฏิบัติ ประสบการณ์ของกองทุนหมู่บ้าน สวัสดิการชุมชน. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์ภูมิปัญญาไท.